Teastas Eorpach na Gaeilge

Siollabas Mheánleibhéal 2 (B2)

IONAD NA dTEANGACHA
Language Centre

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Clár lch

1. Réamhrá ... 3
2. An t-ábhar i siollabas B2 ... 4
3. Na scileanna ... 5
3.1 An tuiscint ... 5
3.2 An labhairt ... 6
3.3 An léitheoireacht ... 6
3.4 An scríbhneoireacht ... 7
4. An fhoghraíocht ... 8
5. Canúintí na Gaeilge ... 9
6. Cultúr na hÉireann ... 11
7. An siollabas gramadaí ... 12
8. Na foghlaimeoirí agus an próiseas foghlama teanga ... 14
9. Tascanna ... 21
10. Scrúdú Meánleibhéal 2(B2) ... 21
Topaic 1: Sonraí pearsanta ... 22
Topaic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe ... 28
Topaic 3: Daoine eile ... 33
Topaic 4: Am saor agus caitheamh aimsire ... 38
Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta ... 45
Topaic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte ... 51
Topaic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht ... 55
Topaic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht ... 58
Topaic 9: Cúrsaí oideachais ... 63
Topaic 10: Na meáin chumarsáide ... 68
Topaic 11: An teicneolaíocht ... 73
Topaic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí ... 77
Topaic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta ... 83
Topaic 14: Cad é atá sa nuacht? ... 88

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

1. Réamhrá

- Leagtar síos sa siollabas seo na réimsí úsáidte teanga ba chóir a bheith ar chumas na bhfoghlaimeoirí sula dtabharfaidh siad faoi scrúdú *Meánleibhéal 2* (B2).

- Is tógáil ar na heilimintí teanga a bhí i siollabais A1, A2 agus B1 atá sa siollabas seo. Tá an bhéim ar fhorbairt agus ar thógáil agus ar chothú na feasachta. Ba cheart gach iarracht a dhéanamh na scileanna atá sealbhaithe ag na foghlaimeoirí ag na leibhéil eile a bhuanú agus a fhorbairt.

- Léiríonn an tábla thíos an chaoi a bhfuil siollabais agus scrúduithe na Gaeilge suite laistigh de *Fráma Tagartha Comónta Eorpach do na Teangacha: Foghlaim, Teagasc agus Measúnú* (Comhairle na hEorpa, 2001).

Fráma Tagartha	**Uaireanta staidéir/foghlama**	**Siollabas na Gaeilge**	**Scrúdú na Gaeilge**
A1	80-100	Siollabas A1	Bonnleibhéal 1
A2	160-200	Siollabas A2	Bonnleibhéal 2
B1	350-400	Siollabas B1	Meánleibhéal 1
B2	500-600	Siollabas B2	Meánleibhéal 2
C1	1000	Siollabas C1	Ardleibhéal 1
C2	1500	**Ar fáil 2010**	**Ar fáil 2010**

- Ag leibhéal B2 beifear ag súil leis na foghlaimeoirí a bheith inniúil ar na spriocanna a leagadh síos le haghaidh leibhéal B1 i dtaca le gach ceann de na téamaí a clúdaíodh. Sin ráite, beifear ag súil leis an fhoghlaimeoir ag leibhéal B2 a bheith in ann roinnt mhaith rudaí sa bhreis a dhéanamh, seachas mar a bhí ag B1. Beidh an forás sin le sonrú ar fheidhmiú foriomlán an fhoghlaimeora ó thaobh líofachta, foclóra, cruinnis, scileanna gramadaí agus araile.

- Ní hé go mbeifear ag iarraidh ar fhoghlaimeoirí ag an chéim seo den fhoghlaim rudaí úrnua ar fad a dhéanamh, ach déileáil le dúshláin agus le héilimh an ghnáthshaoil ar shlí níos éifeachtaí agus níos sásúla, gan a bheith faoi bhac chomh mór ag a gcumas teoranta sa teanga, go háirithe ó thaobh foclóra de. Beidh an dul chun cinn atá déanta acu ó thaobh líofachta agus cruinnis de ina gcabhair acu maidir le smacht a choimeád ar an phróiseas cumarsáide.

- Tá riachtanais bhreise ag an leibhéal seo a léiríonn an t-aistriú ó theanga atá pearsanta agus suibiachtúil go dtí teanga atá níos ginearálta agus níos oibiachtúla.

- Mar a luadh cheana, is í an 'tsothuarthacht' is tábhachtaí ag leibhéal B1. Ag leibhéal B2 is í an tsolúbthacht is tábhachtaí. Beidh foghlaimeoirí B2 in ann déileáil le deacrachtaí teanga agus le rudaí nach mbíonn aon choinne acu leo, agus sin a dhéanamh ar bhealach níos solúbtha ná mar atá ar chumas foghlaimeoirí B1. Beidh siad in ann tarraingt ar acmhainní teanga atá níos saibhre (go háirithe ó thaobh foclóra de) chun a riachtanais agus a mianta a chur in iúl ar shlí níos beaichte agus níos cruinne.

- Maidir le foclóir de, is foclóir teoranta a chuirtear i láthair na bhfoghlaimeoirí. Foclóir atá ann a bhaineann le riachtanais agus le héilimh an ghnáthshaoil, ach beifear ag súil leo bheith ag gníomhú as a stuaim féin agus leas a bhaint as acmhainní agus leabhair thagartha chun foclóir a fhorbairt a oireann dá riachtanais agus dá mianta féin.

- Beidh tuiscint níos fearr ag foghlaimeoirí ag an leibhéal seo ar fhriotal níos faide agus níos casta agus beidh siad féin in ann friotal níos faide agus níos casta a chur ar fáil.

2. An t-ábhar i siollabas B2

- Níl sna spriocanna atá leagtha amach sa siollabas seo ach ***an t-iosmhéid teanga*** atá riachtanach chun go mbeidh foghlaimeoirí in ann feidhmiú sna réimsí sin.

- Ní gá do mhúinteoirí cloí leis an ord ina gcuirtear na hábhair i láthair. Níor cheart, mar shampla, ceapadh gur aonad amháin teagaisc atá in aon cheann de na haonaid sa siollabas anseo. Roghnaíodh an leagan amach atá in úsáid anseo ar mhaithe le héascaíocht agus ní mar threoir theagaisc.

- Ní miste do mhúinteoirí na hábhair a mhúineadh de réir mar a shíleann siad féin a bheith oiriúnach, ach ba chóir dóibh béim a leagan ar idirghaolmhaireacht na dtéamaí éagsúla agus ar conas a bhíonn na téamaí éagsúla ag brath, cuid mhór, ar na scileanna teanga céanna.

- Moltar do mhúinteoirí an t-ábhar a chur in oiriúint dá bhfoghlaimeoirí féin. Cuirtear croí-fhoclóir teoranta ar fáil ach níl aon chosc ar mhúinteoirí riachtanais na bhfoghlaimeoirí a chur san áireamh agus iad ag ullmhú a gcúrsaí féin.

- Tá sé an-tábhachtach ag an leibhéal seo go gcuirfí ar chumas na bhfoghlaimeoirí eolas a aimsiú, trí mheán na Gaeilge, sna sainréimsí spéise atá acu féin. Mar shampla, d'fhéadfaí ailt, agus píosaí físe a aimsiú a bheadh oiriúnach do riachtanais na bhfoghlaimeoirí agus gach cabhair a thabhairt dóibh dul i ngleic leis na hábhair sin ar shlite taitneamhacha, tairbheacha.

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

3. Na scileanna

Níl sé i gceist go ndéanfaí na scileanna a mhúineadh neamhspleách ar a chéile. Molaimid gur cheart cur chuige comhtháite a úsáid sa seomra ranga. Is é a chiallaíonn sé sin ná go gcuirfear deiseanna ar fáil do na foghlaimeoirí chun scileanna a chleachtadh le chéile sa rang teanga. Mar shampla, breathnú ar mhír fhíse, achoimre a scríobh agus, b'fhéidir, an achoimre sin a léamh os ard.

Is furasta teacht ar roinnt de na hábhair a mholaimid mar áiseanna teagaisc, mar shampla, ailt, cláir raidió agus teilifíse agus nuachtáin, ach beidh ar mhúinteoirí dul sa tóir ar roinnt den ábhar eile agus, uaireanta, beidh orthu dua a chur orthu féin chun na hábhair sin a chur in eagar agus in oiriúint dá gcuid ranganna féin.

3.1 An tuiscint

Ginearálta
Níor cheart go mbeadh aon mhórdheacrachtaí tuisceana ag foghlaimeoirí agus iad páirteach i ngnáthchomhrá a bhíonn ar siúl ar ghnáthluas. Níor cheart go mbeadh aon mhórdheacrachtaí acu le cainteoirí a labhraíonn an chanúint is mó a bhfuil cleachtadh acu féin uirthi. Uaireanta beidh orthu soiléiriú a lorg nó iarraidh ar dhuine rud a athrá. Tá seans go mbeidh deacrachtaí tuisceana ag foghlaimeoirí agus iad ag plé le cainteoirí dúchais nó cainteoirí maithe eile a bhfuil blas láidir canúnach acu agus nach gcuireann a gcuid cainte in oiriúint don fhoghlaimeoir. Tá seans maith go mbeidh deacrachtaí acu le daoine a bhfuil canúint eile acu, go háirithe má bhíonn blas láidir ar a gcuid cainte nó má bhaineann siad úsáid as foclóir nó leaganacha cainte atá an-chanúnach.
Agus iad i mbun comhrá beidh na straitéisí cuí ag foghlaimeoirí le déileáil le cibé bearna thuisceana a thiocfadh chun cinn (féach **8.1 Straitéisí foghlama agus cumarsáide**).
Tuigfidh foghlaimeoirí cuid mhaith den ábhar i ngnáth-thuairiscí nuachta agus i gcláir theilifíse eile faoi ghnáthchúrsaí, fad is nach mbíonn an blas cainte róchanúnach ná an t-ábhar róshainiúil.

Sa láthair oibre
Níor cheart go mbeadh aon mhórdheacrachtaí tuisceana ag foghlaimeoirí agus iad i mbun comhrá nó ag glacadh páirte i gcruinnithe a bhaineann le hábhair a bhfuil eolas maith acu orthu. Beidh siad in ann gnáthdhualgaisí oibre a chomhlíonadh, mar shampla teachtaireachtaí gutháin a ghlacadh agus treoracha a leanúint. Tá seans go mbeidh deacrachtaí acu má bhíonn blas canúnach láidir ag an duine/daoine lena bhfuil siad ag plé nó má bhíonn siad ag plé le roinnt daoine in aon am amháin. Beidh na straitéisí cuí ag foghlaimeoirí le déileáil le cibé bearna a bheadh ina dtuiscint féin (féach **8.1 Straitéisí foghlama agus cumarsáide**). Tuigfidh siad na príomhphointí a ardaítear le linn cruinnithe nó léachtaí ina bpléitear sainábhair nach mbaineann lena réimse oibre féin.

Tá samplaí de chineálacha téacsanna éisteachta agus físe a bhféadfadh an foghlaimeoir teacht orthu sa saol laethúil/oibre agus ar cheart iad a chur san áireamh sa seomra ranga le fáil in **9. Téacsanna**.

3.2 An labhairt

Ginearálta
Ba chóir go mbeadh na foghlaimeoirí in ann páirt ghníomhach a ghlacadh i ngnáthchomhrá le duine/daoine eile, fad is a théann an comhrá ar aghaidh ar ghnáthluas. Beidh siad in ann déileáil le réimse leathan ábhar ina leithéid de chomhrá, faoi mar atá leagtha síos sa siollabas, chomh maith le hábhair eile ar spéis leo féin iad. Beidh foghlaimeoirí B2 in ann dioscúrsa agus argóintí comhleanúnacha a thuiscint agus a chur ar fáil atá níos faide ná na blúirí comhrá a mbítear ag súil leo ag leibhéal B1. Ag an leibhéal seo, bíonn na foghlaimeoirí in ann eolas a mhalartú, a sheiceáil agus a dheimhniú. Is féidir leo trácht ar an tábhacht phearsanta a bhain le tarlúintí agus le heispéiris áirithe, dearcadh a chur in iúl agus a chosaint le samplaí agus le hargóintí a bhaineann le hábhar. Ní hamháin go mbeidh siad in ann iad féin a chur in iúl go sásúil ach beidh na straitéisí cuí acu le déileáil le rudaí a thagann chun cinn nach raibh siad ag súil leo (féach **8.1 Straitéisí**).

Sa láthair oibre
Beidh na foghlaimeoirí in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá nó i gcruinnithe a bhaineann le hábhair a bhfuil eolas maith acu orthu. Beidh siad in ann labhairt le daoine ar an ghuthán, teachtaireachtaí a ghlacadh, teachtaireachtaí a chur ar aghaidh, treoracha a thabhairt agus araile. Beidh siad in ann cur i láthair bunúsach (foirmeálta/neamhfhoirmeálta) a dhéanamh ar ábhair a bhaineann lena réimse oibre.

Cé chomh maith?
Beidh smacht maith ag na foghlaimeoirí ar an ghramadach, cé go mbíonn moill orthu ó am go ham agus iad ag iarraidh focail agus nathanna oiriúnacha a thabhairt chun cuimhne. Ní dhéanann siad botúin ghramadaí is cúis le míthuiscint thromchúiseach. Bíonn foclóir réasúnta leathan acu a chuimsíonn topaicí ginearálta agus ábhair faoi leith ar spéis leo féin. Fuaimníonn siad focail go soiléir, sothuigthe, cé go mbíonn tionchar na máthairtheanga le cloisteáil ar uairibh. Is dócha go mbeidh roinnt fadhbanna fós acu maidir le béim agus tuin chainte.

3.3 An léitheoireacht

Ginearálta
De ghnáth, bheifí ag súil le foghlaimeoirí B2 a bheith in ann déileáil le go leor cineálacha téacsanna scríofa a bhaineann go díreach nó go hindíreach leis na topaicí sa siollabas agus le hábhair eile ar spéis leo féin iad.

Sa láthair oibre
Beidh na foghlaimeoirí in ann déileáil le gnáthlitreacha agus tuigfidh siad an bhrí ghinearálta a bhaineann le raon maith de chomhfhreagras nach mbaineann lena ngnáthchúraimí féin. Mar sin féin, bheadh sé deacair orthu déileáil le cásanna casta agus le teanga neamhchaighdeánach. Beidh siad in ann tuiscint iomlán a bheith acu ar thuairiscí gearra agus le hailt i dtaobh topaicí sothuartha agus éirim an scéil a thabhairt leo fiú i gcás tuairiscí nó alt a bhaineann le topaic nach bhfuil mórán cur amach acu uirthi, fad is go mbíonn friotal soiléir ann. Mura mbíonn an friotal soiléir, beidh baol míthuisceana ann. Ba chóir go mbeadh na foghlaimeoirí eolach ar conas leas a bhaint as ábhair thacaíochta agus áiseanna cuí foghlama, mar shampla, foclóirí.

Cé chomh maith?

Beifear ag súil go mbeidh na foghlaimeoirí ábalta na mórphointí i ngnáth-théacsanna a thuiscint agus go mbeidh siad in ann teacht ar na conclúidí agus na himpleachtaí atá le tuiscint go hindíreach ó théacsanna. Maidir le litreacha/teachtaireachtaí ríomhphoist, beifear ag súil nach mbeidh mórán deacrachtaí ag na foghlaimeoirí rudaí a bhaineann go dlúth lena réimse spéise féin a thuiscint. Ba cheart go mbeidís in ann an úsáid chuí a bhaint as foclóirí nó as áiseanna foghlama (ar líne agus araile) le cabhrú leo i gcás saintéarmaí nó focal/nathanna atá taobh amuigh dá réimse spéise féin.

3.4 An scríbhneoireacht

Ginearálta

Ba cheart go mbeadh foghlaimeoirí B2 in ann tabhairt faoi réimse measartha leathan de théacsanna scríofa a chur ar fáil, fad is a bhaineann an t-ábhar le topaicí sothuartha. Mar shampla:

Tábla 1

Nótaí	Póstaeir
Teachtaireachtaí	Cur síos a dhéanamh
Teachtaireachtaí ríomhphoist	Scéal a chumadh
Litreacha pearsanta	Achoimrí
Cuirí	Ailt
Dialann phearsanta	Léirmheasanna
Gairmré/CV	Aistí
Iarratais ar phoist	Eagarthóireacht ar théacs

Sa láthair oibre

Beidh na foghlaimeoirí in ann raon leathan de dhoiciméid scríofa a bhfuil baint dhíreach acu lena gcuid oibre a chur ar fáil, ach theastódh seiceáil ó na doiciméid sin lena chinntiú go bhfuil siad cruinn. Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna a scríobh chun eolas a sholáthar, fad is a bhaineann sé le réimse oibre a bhfuil cur amach acu air. Beidh siad in ann iarratais a scríobh chomh maith, laistigh de raon sothuartha. Beidh siad ábalta teachtaireachtaí a ghlacadh agus a chur ar aghaidh, ach beidh deacrachtaí acu le teachtaireachtaí atá fada nó casta. Beidh siad in ann nótaí a bhreacadh síos le linn do dhuine eile a bheith ag caint ar thopaicí a bhfuil cur acu orthu. Seo thíos samplaí de na cineálacha tascanna scríbhneoireachta a d'fhéadfaí a bheith a dhéanamh sa láthair oibre:

Tábla 2

Teachtaireachtaí
Teachtaireachtaí ríomhphoist
Litreacha foirmeálta
Dialann oibre
Tuairiscí

Cé chomh maith?

Beidh a fhios ag na foghlaimeoirí conas litir fhoirmeálta nó neamhfhoirmeálta a scríobh; an chaoi le tús agus deireadh a chur le litir, an seoladh, dátaí, poncaíocht agus araile. Féach *Maidir le do litir*, An Gúm, Baile Átha Cliath (1998). Níor cheart go mbeadh aon mhíchruinneas substainteach ann fad is a bhíonn an t-ábhar féin réasúnta simplí, sothuartha. Beidh smacht maith ag na foghlaimeoirí ar an ghramadach. Ní dhéanfaidh siad botúin ghramadaí a bheadh ina n-údair le míthuiscint thromchúiseach. Bainfidh siad úsáid as foclóir leathan a chuimsíonn formhór na dtopaicí ginearálta agus ábhair faoi leith ar spéis leo féin iad. Beidh siad réasúnta cruinn maidir le litriú agus poncaíocht ach is dócha go mbeidh tionchar na máthairtheanga le brath ar a gcuid scríbhneoireachta.

4. An fhoghraíocht

Caithfear, i dtús báire, an tábhacht a bhaineann le cruinneas foghraíochta a chur ar a súile do na foghlaimeoirí. Ba cheart triail a bhaint as roinnt gníomhaíochtaí le tábhacht na foghraíochta a thaispeáint agus chun léiriú dóibh nach ionann fuaimeanna an Bhéarla agus fuaimeanna na Gaeilge (féach **8.2 Feasacht teanga**). Níor cheart breathnú ar an fhoghraíocht mar aonad teagaisc faoi leith. Ina áit sin, moltar do mhúinteoirí an fhoghraíocht a fhí isteach sa ghnáth-theagasc oiread agus is féidir.
Tá dhá rud faoi leith ann ar cheart aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú orthu agus iad ag plé le foghraíocht na Gaeilge:

(1) Béim, rithim, tuin na cainte.
Tá tuin na cainte thar a bheith tábhachtach maidir leis an eolas a thugann sí dúinn ar mhothúcháin agus ar dhearcadh an té atá ag caint. Athraítear tuin na cainte chun míshásamh, fearg, íoróin agus araile a chur in iúl. Féach na samplaí thíos.

Cainteoir 1: A Mháire, tá do chulaith go hálainn!
Cainteoir 2: Go raibh maith agat! (Sásamh á chur in iúl).

Cainteoir 1: Orú, a Mháire, tá tú tite chun feola ó chonaic mé go deireanach thú.
Cainteoir 2: Hmm, go raibh maith agat. (Íoróin)

(2) Fuaimeanna na teanga
Ag an leibhéal seo ba cheart go mbeadh na foghlaimeoirí in ann príomhghnéithe chóras fuaimeanna na Gaeilge a láimhseáil; na gutaí fada agus gairide, na défhoghair agus na consain leathana agus chaola. Beidh siad in ann na gnéithe sin a aithint agus deighilt a dhéanamh eatarthu. Níl ar ár gcumas cuntas cuimsitheach a thabhairt ar chóras fuaimeanna na Gaeilge. Gheofar gearrchuntas sa 'Phonetic Preface' le *Foclóir Póca*, An Gúm (1986). Féach na samplaí seo a leanas:

- *Difríochtaí fuaime idir na gutaí fada agus na gutaí gairide, mar shampla:*

[a] ait	[a:] áit
[e] beir	[e:] béarfaidh
[i] briste	[i:] bríste
[o] seo	[o:] seó
[u] tur	[u:] túr

- *Na défhoghair, mar shampla:*

[uə] fuar…suas…thuas
[ai] leigheas…aghaidh
[iə] bia…pian…cianta
[au] bodhrán

- *Na consain leathana, mar shampla* / *Na consain chaola, mar shampla*

Na consain leathana	Na consain chaola
[b] bó	[b′] beo
[d] dó	[d′] (go) deo
[f] fann	[f′] feann
[g] gal	[g′] geal
[k] clár	[k′] cead
[m] mar	[m′] mear
[p] paca	[p′] peaca
[r] fuar	[r′] fuair
[s] sa	[s′] sin
[t] tuí	[t′] tí
[x] a Chonaill	[x′] a Chiaráin

5. Canúintí na Gaeilge

- Beifear ag súil ag an leibhéal seo go mbeidh eolas measartha maith ag foghlaimeoirí ar cheann amháin de na mórchanúintí.

- Beidh siad in ann iad féin a chur in iúl sa chanúint sin agus beidh siad in ann daoine eile a bhfuil an chanúint chéanna acu a thuiscint fad is nach mbíonn blas an-láidir ar chaint na ndaoine sin agus nach mbaineann siad úsáid as foclóir nó nathanna cainte atá an-chanúnach.

- Maidir leis na canúintí eile, ba cheart go mbeadh cur amach ag na foghlaimeoirí ar na príomhghnéithe a bhaineann leis na canúintí sin. Féach na samplaí ar leathanaigh 11-12.

- Níor cheart breathnú ar eolas ar na canúintí mar aonad teagaisc faoi leith ná féachaint leis na canúintí a mhúineadh in aon mhodúl iomlán amháin. Níl sé ar ár gcumas cuntas cuimsitheach a thabhairt ar chanúintí na Gaeilge.[1] Níl sa mhéid thíos ach pointí chun treoir a thabhairt do mhúinteoirí faoi na nithe ar cheart aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú orthu de réir mar a thagann siad chun cinn go nádúrtha i dtéacsanna éisteachta agus léitheoireachta. Féach chomh maith **8.2 Feasacht teanga**.

(A) ***Leaganacha cainte:*** Ba cheart go mbeadh eolas ag na foghlaimeoirí ar na príomhdhifríochtaí idir na leaganacha cainte a úsáidtear sna canúintí éagsúla, mar shampla:

---

[1] Féach an tsraith '*An Teanga Bheo*' a d'fhoilsigh Institiúid Teangeolaíochta Éireann ina bhfuil na himleabhair seo a leanas: *Gaeilge Uladh*, le Dónall P. Ó Baoill (1996), *Gaeilge Chonamara*, le Séamas Ó Murchú (1998), *Gaeilge Chorca Dhuibhne* le Diarmuid Ó Sé (2000) agus *Gaeilge Chléire* le Breandán Ó Buachalla (2003).

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

An Deisceart	*An tIarthar*	*An Tuaisceart*
Conas taoi?/Conas t(h)ánn tú?	Cén chaoi a bhfuil tú?	Cad é mar atá tú?
Ní mór dom/ní foláir dom…	Caithfidh mé…	Caithfidh mé…
Cad ina thaobh…?	Cén fáth…?	Cad chuige…?
N'fheadar	Níl a fhios agam…	Níl a fhios agam…

(B) ***An ghramadach:*** Seo roinnt samplaí:

(1) Bíonn meascán d'fhoirmeacha táite agus d'fhoirmeacha scartha ó chanúint go chéile. Sa deisceart is láidre a bhíonn na foirmeacha táite.

Nuair a bhíos óg/ nuair a bhí mé óg
Chuamar abhaile/ chuaigh muid abhaile…

(2) Bíonn urú agus séimhiú sa tuiseal tabharthach. Is i gCúige Uladh is mó a bhíonn an séimhiú.

Amuigh ar an bhfarraige/amuigh ar an fharraige
Éist leis an gceol/éist leis an cheol…

(3) Is minic a bhaintear úsáid as 'cha/r' san fhoirm dhiúltach den bhriathar i gCúige Uladh.

Cha raibh mé amuigh aréir/ní raibh mé amuigh aréir
Char chas mé leis/níor chas mé leis…

(C) ***Foclóir*:** Is féidir na difríochtaí idir focail ó chanúint go chéile a rangú i dtrí ghrúpa:

(1) Focail a bhfuil foirmeacha éagsúla acu sna canúintí éagsúla, ach a bhfuil an bhrí chéanna leo

An Deisceart	*An tIarthar*	*An Tuaisceart*
Gaolainn	Gaeilge	Gaeilg
Prátaí	Fataí	Preataí
Éigin	Éigint/éicint	Inteacht
Eireaball	Trioball	Ruball

(2) Focail a bhfuil na foirmeacha céanna acu sna canúintí éagsúla, ach nach bhfuil an bhrí chéanna leo:

An Deisceart	*An tIarthar*	*An Tuaisceart*

Úr (*fresh*) Mall (*slow*) Sciathán (*wing*) Tinn (*sore*)	Úr (*fresh*) Mall (*slow*) Sciathán (*wing*) Tinn (*sick*)	Úr (*new*) Mall (*late*) Sciathán (*arm*) Tinn (*sick*)

(3) Focail éagsúla le haghaidh na rudaí céanna:

An Deisceart	***An tIarthar***	***An Tuaisceart***
Bord/clár	Bord	Tábla
Cuíosach	Réasúnta / Sách	Measartha
Deacair	Deacair	Doiligh
An iomarca	An iomarca	Barraíocht
Oiriúnach	Feiliúnach	Fóirsteanach

(D) ***An fhoghraíocht:*** Is í an difríocht is suntasaí ná béim an ghutha i bhfocail ilsiollacha. Is gnách gur ar an chéad siolla a chuirtear an bhéim sa tuaisceart, agus i gcuid mhaith de Chonnacht: **ama**dán. Is i ndeireadh an fhocail a bhíonn an bhéim ó dheas de gnáth: ama**dán**.

6. Cultúr na hÉireann

- Beidh roinnt foghlaimeoirí ann nach as Éirinn iad, nó atá ag déanamh staidéir ar an Ghaeilge i dtíortha thar lear. Ba chóir iad a chur ar an eolas maidir le príomhghnéithe de chultúr an hÉireann, go háirithe na gnéithe sin atá bainteach leis an Ghaeilge agus leis an Ghaeltacht.

- Molaimid nár cheart gur aonad faoi leith teagaisc a bheadh i gceist anseo ach go ndéanfaí tagairt do ghnéithe áirithe den chultúr de réir mar a thagann siad chun cinn i dtéacsanna éisteachta agus scríofa agus in obair an ranga.

- Seo thíos roinnt rudaí ar cheart díriú orthu. Ar ndóigh, beidh cuid de na nithe seo clúdaithe ag na leibhéil eile agus beidh nithe eile a gcuirfidh mic léinn eachtrannacha spéis iontu.

Aonad 1 Sonraí pearsanta	Ainmneacha agus sloinnte na hÉireann

Aonad 2 Teach agus baile, ceantar cónaithe	Logainmneacha na hÉireann
Aonad 4 Am saor agus caitheamh aimsire	Mórfhéilte na hÉireann anois agus san am a chuaigh thart agus na nósanna a bhaineann nó a bhain leo. Eolas ar an amhránaíocht, an damhsa agus an ceol Gaelach Féilte Gaelacha Na cluichí Gaelacha Gnéithe de bhéaloideas na hÉireann Litríocht na Gaeilge (na mórscríbhneoirí, na dánta, na drámaí, na gearrscéalta, na húrscéalta…)
Aonad 5 Cúrsaí oibre agus fostaíochta	Fostaíocht sa Ghaeltacht (Údarás na Gaeltachta)
Aonad 7 Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht	Eolas mar gheall ar na heagraíochtaí a chuireann cúrsaí teanga ar fáil sa Ghaeltacht Eolas faoi na ceantair Ghaeltachta
Aonad 8 Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht	Na príomhchanúintí agus na príomhdhifríochtaí eatarthu. An tseandálaíocht (iarsmaí réamhstaire)
Aonad 9 Cúrsaí oideachais	Oideachas trí mheán na Gaeilge Na naíonraí agus na Gaelscoileanna Cúrsaí tríú leibhéal
Aonad 10 Na meáin chumarsáide	Na meáin chraolta Ghaeilge Na meáin chlóite Ghaeilge Irisí Gaeilge ar líne
Aonad 11 An teicneolaíocht	Nuathéarmaíocht na Gaeilge
Aonad 13 An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta	Buneolas ar stair na hÉireann Buneolas ar leagan amach polaitiúil na tíre.

7. An siollabas gramadaí

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Cé go ndírítear aird ar roinnt gnéithe den ghramadach sna haonaid éagsúla sa siollabas seo, is cinnte go mbeidh pointí eile gramadaí ar ghá dul i ngleic leo de réir mar a thagann siad chun cinn sna téacsanna a chuirtear faoi bhráid na bhfoghlaimeoirí. Tugtar thíos liosta de na pointí gramadaí ar cheart go mbeadh an foghlaimeoir in ann déileáil leo ag an leibhéal seo. Beidh go leor de seo clúdaithe ag na leibhéil eile ach, sin ráite, ba cheart athbhreithniú a dhéanamh ar ghnéithe den ghramadach ar bhonn rialta. Is mar threoir a thugtar an siollabas gramadaí seo. Moltar do mhúinteoirí an ghramadach a fhí isteach sa ghnáth-theagasc oiread agus is agus ní mholtar gur cheart dul tríd an siollabas gramadaí céim ar chéim.

Téarmaíocht na gramadaí
Úsáid na bhfoclóirí/leabhar gramadaí
An t-ainmfhocal

- An t-alt uatha agus iolra móide ainmfhocal
- Inscne na n-ainmfhocal
- Lagiolra agus tréaniolra
- An t-ainmfhocal uatha agus iolra móide aidiacht
- Ainmfhocail neamhrialta
- An tuiseal gairmeach
- An tuiseal ginideach uatha (agus roinnt samplaí coitianta den ghinideach iolra)

An briathar

- Na briathra rialta agus neamhrialta san aimsir láithreach, san aimsir ghnáthláithreach, san aimsir chaite, san aimsir fháistineach, sa mhodh choinníollach
- An modh ordaitheach uatha agus iolra
- An chopail
- Ceisteanna agus freagraí
- Beagán eolais ar an mhodh fhoshuiteach agus ar an aimsir ghnáthchaite
- *Ba ghnách*/*ba nós* + *le* leis an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl
- An briathar saor, go háirithe san aimsir láithreach, san aimsir chaite agus san aimsir fháistineach
- Claoninsint
- Foirmeacha spleácha agus neamhspleácha

An aidiacht

- An aidiacht san uimhir uatha agus san uimhir iolra
- Céimeanna comparáide na haidiachta
- An aidiacht shealbhach
- An aidiacht bhriathartha
- Na réimíreanna *an-, ró-, sean-, droch-* srl

An réamhfhocal

- Na réamhfhocail shimplí
- Na réamhfhocal shimplí móide an t-alt (uatha agus iolra)
- Na réamhfhocail chomhshuite

An forainm

- Na forainmneacha pearsanta
- Na forainmneacha réamhfhoclacha

Na huimhreacha

- Na maoluimhreacha
- Na bunuimhreacha
- Na huimhreacha pearsanta
- Na horduimhreacha agus dátaí

Suíomh, gluaiseacht agus treo

- Staid/suíomh/gluaiseacht
- Dobhriathra treo
- Pointí na léarscáile

---

8. Na foghlaimeoirí agus an próiseas foghlama teanga

- Is maith atá a fhios ag múinteoirí nach ionann mar a éiríonn le gach foghlaimeoir agus é nó í i mbun teanga a fhoghlaim. Tá go leor rudaí a mbíonn tionchar acu ar rath na foghlama, mar shampla, cúlra an fhoghlaimeora, pearsantacht, aois, spreagadh agus araile.

- Tá a fhios againn anois go bhfuil an-tábhacht ag baint leis an chaoi a dtéann an foghlaimeoir i mbun an phróisis fhoghlama. Dá mhéad machnaimh a dhéanann siad fúthu féin mar fhoghlaimeoirí, faoi na laigí agus na buanna atá acu agus na straitéisí a mbaineann siad úsáid astu, is amhlaidh is fearr a éireoidh leo agus iad i mbun teanga a fhoghlaim.

- Ní féidir glacadh leis go mbíonn an machnamh seo ar siúl ag na foghlaimeoirí go léir ná fiú go dtuigeann siad an tábhacht atá lena leithéid de chur chuige. Mar sin de, tá sé de dhualgas ar an mhúinteoir na foghlaimeoirí a spreagadh agus a threorú chun eolas a chur ar a stíl fhoghlama féin agus le níos mó eolais a chur ar na cleasanna a chabhraíonn leo dul chun cinn a dhéanamh san fhoghlaim.

- Seo a leanas cuid de na rudaí ar cheart díriú orthu sa phróiseas teagaisc agus foghlama chun cabhrú leis na foghlaimeoirí tairbhe iomlán a bhaint as a gcuid staidéir.

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

8.1 Straitéisí foghlama agus cumarsáide

- Beidh na foghlaimeoirí ag an leibhéal seo in ann iad féin a chur in iúl maidir le réimse leathan d'ábhair a bhaineann le gnáthchúrsaí an tsaoil agus beidh siad in ann réimse leathan de théacsanna léitheoireachta agus éisteachta a láimhseáil. Mar sin féin, déanfaidh siad botúin agus tiocfaidh deacrachtaí chun cinn uaireanta le linn dóibh bheith ag iarraidh cumarsáid a dhéanamh.

- Cabhraíonn straitéisí cumarsáide leis na foghlaimeoirí a bheith níos éifeachtaí agus iad ag caint, mar go mbíonn siad ag pleanáil cad é atá siad chun a rá, ag coinneáil súile ar cén chaoi a bhfuil ag éirí leo agus ag glacadh céimeanna le rudaí a chur ina gceart nuair a thagann fadhbanna chun cinn. Cabhraíonn straitéisí cúitimh leo teacht slán nuair a bhíonn bearnaí ina gcuid eolais a chuirfeadh bac ar an chumarsáid.

- Rachaidh sé chun sochair do na foghlaimeoirí neart deiseanna a bheith acu ar feadh an phróisis fhoghlama chun úsáid na straitéisí seo a fhorbairt agus cur chuige níos gníomhaí a ghlacadh maidir lena gcuid foghlama féin. Ba chóir do na múinteoirí iarracht leanúnach a dhéanamh leis na foghlaimeoirí a chur ar an eolas faoi conas an straitéis chuí a úsáid. Ní leor plé aon uaire sa seomra ranga. Caithfidh úsáid straitéisí a bheith ina dlúthpháirt leanúnach den teagasc agus ar cheann de na prionsabail ar a mbunaítear an cur chuige teagaisc ar fad. Ní hé go bhfuil straitéisí agus cleasanna ar leith le teagasc do na foghlaimeoirí. Is é is tábhachtaí ná go gcabhrófaí leo na straitéisí maithe a mbaineann siad úsáid astu cheana a aithint agus straitéisí eile a chabhródh leo a fhorbairt de réir a chéile.

- Seo thíos *cuid de na straitéisí* ar cheart do na foghlaimeoirí leas a bhaint astu:

Mar chainteoirí:

- Ag pleanáil cad atá le rá acu agus cén chaoi a ndéarfaidh siad é.
- Ag cúiteamh nuair a bhíonn bearna ina gcuid eolais:

- Cabhair a lorg i dtaca le focal/frása/pointe faoi leith.
  Cén Ghaeilge atá air...?
  Cad é an focal sin arís?
  Conas a deirtear…?
- Úsáid a bhaint as focal/frása faoi leith le deis mhachnaimh a fháil.
  …ó tá a fhios agat…
  …hmm……lig dom smaoineamh nóiméad…
  …cad é mar a déarfá…?
- Athleagan (*paraphrase*) a chur ar fáil nuair nach bhfuil an focal cuí acu.
  Tá dath glas air agus tá sé cosúil le cóilis.
  Ainmhí beag atá ann.
- Ceist a chur ar dhaoine ar thuig siad an méid atá ráite.
  An dtuigeann tú cad atá i gceist agam?

- Ag coinneáil súil ar conas atá ag éirí leo:
- Ceist a chur ar dhuine/dhaoine eile an bhfuil an méid a dúirt siad ceart.
- Botúin a dhéanann siad féin a thabhairt faoi deara agus a cheartú.
- Fadhbanna a bhíonn acu go rialta a thabhairt faoi deara agus iarracht a dhéanamh iad a cheartú.

Mar éisteoirí

- A chur in iúl nach dtuigeann siad rud éigin.
  Tá brón orm. Níor thuig mé an focal sin.
  Gabh mo leithscéal, ach ní thuigim é sin.
  Níor chuala mé an leagan sin cheana.
- Soiléiriú a lorg.
  Cén chiall atá le… go díreach?
  An féidir leat é sin a mhíniú dom, le do thoil?
- Athrá a lorg.
  Ar mhiste leat é sin a rá arís, le do thoil?
  An bhféadfá é sin a rá arís, le do thoil?
- Deimhniú a lorg gur thuig siad i gceart cad é a bhí i gceist.
  An é an tríú lá is fiche a dúirt tú?
  An bhfuil tú ag rá gur fiche duine a bheidh i láthair ag an chruinniú?
- Iarraidh ar dhuine labhairt níos moille.
  Ar mhiste leat é sin a rá níos moille, le do thoil?
- An comhthéacs a úsáid chun buille faoi thuairim a thabhairt faoi bhrí focal/frásaí nach dtuigeann siad.

Mar fhoghlaimeoirí go ginearálta

- Eolas a chur ar a stíl fhoghlama féin. Cad iad na rudaí a chabhraíonn leo agus cad iad na rudaí a chuireann bac orthu? Cad iad na straitéisí a mbaineann siad úsáid astu?
- A gcuid staidéir a phleanáil. Laigí agus deacrachtaí a bhíonn acu a aithint agus díriú orthu sin.
- Pleanáil sula dtugann siad faoi thascanna.
- Súil a choinneáil ar conas atá ag éirí leo le linn dóibh a bheith ag gabháil do thasc ar leith agus don fhoghlaim go ginearálta.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Le linn dóibh bheith ag obair ar théacs nó ar thasc

- Athrá a dhéanamh os ard nó ós íseal ar fhocail nó ar struchtúir.
- An úsáid chuí a bhaint as foclóirí, leabhair ghramadaí, liostaí téarmaíochta agus foinsí eile.
- Rangú agus ord a chur ar ábhair nua atá á bhfoghlaim acu.
- Nóta/achoimre a dhéanamh de na príomhphointí.
- Úsáid a bhaint as an eolas atá acu cheana le buille faoi thuairim a thabhairt faoi ábhair nua.
- Cabhair a lorg. Mar shampla, athrá/soiléiriú/comhairle/samplaí breise a lorg ón mhúinteoir nó ó dhaoine eile.
- Comhoibriú le foghlaimeoirí eile

8.2 Feasacht teanga

- Baineann feasacht teanga leis an tuiscint atá ag na foghlaimeoirí ar an phróiseas foghlama teanga agus an machnamh a dhéanann siad faoin chaoi a bhfeidhmíonn an teanga.

- Is cinnte go mbaineann na foghlaimeoirí leas agus tairbhe as a leithéid de chur chuige agus iad ag sealbhú na teanga. Ba cheart na foghlaimeoirí a threorú agus a spreagadh chun go mbeidh siad fiosrach faoi na nithe seo a leanas:

  - an chaoi a n-oibríonn an teanga
  - na patrúin éagsúla atá le haimsiú laistigh den teanga
  - na cosúlachtaí agus na difríochtaí atá idir an Ghaeilge agus an Béarla
  - na cosúlachtaí agus na difríochtaí atá idir an Ghaeilge agus teangacha eile atá ar eolas ag an fhoghlaimeoir

- Ba chóir díriú ar ghnéithe éagsúla den fheasacht teanga ar bhonn leanúnach le linn an phróisis teagaisc. Is féidir úsáid a bhaint as téacsanna oiriúnacha, idir théacsanna scríofa, théacsanna éisteachta agus théacsanna físe leis na foghlaimeoirí a spreagadh chun machnamh ar na hábhair seo. Is é aidhm an chuir chuige seo ná cabhrú leis an phróiseas sealbhaithe teanga trí dheiseanna a chur ar fáil do na foghlaimeoirí bearnaí ina gcuid eolais féin a aithint, go háirithe sa labhairt agus sa scríobh.

Seo thíos ***roinnt samplaí*** de na nithe ar cheart aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú orthu:

- Téarmaíocht na gramadaí. Tá sé tábhachtach go mbeadh na foghlaimeoirí eolach ar théarmaí gramadaí na Gaeilge chun go mbeidh siad in ann labhairt faoin teanga agus chun go mbeidh siad in ann an úsáid cheart a bhaint as foclóirí agus áiseanna tagartha eile.

- Difríochtaí idir comhréir na Gaeilge agus comhréir an Bhéarla. Féach na samplaí thíos:

I went to the shop.	Chuaigh mé go dtí an siopa.
The black book.	An leabhar dubh.
He has long black hair.	Tá gruaig fhada dhubh air.

- An chaoi a mbíonn an bhéim san abairt difriúil sa Ghaeilge agus sa Bhéarla. Mar shampla:

That's *my* drink.	Sin mo dheoch*sa*.

  I gcás na Gaeilge, ní chuirtear aon bhéim faoi leith ar an fhocal 'mo', is í an iarmhír 'sa' a fheidhmíonn mar threisitheoir.

- Cúrsaí inscne na Gaeilge. Cén chaoi a bhfuil an Ghaeilge difriúil leis an Bhéarla sna samplaí thíos? An bhfuil aon chosúlachaí idir an Ghaeilge agus an Fhraincis? Cad faoi theangacha eile atá ar eolas ag na foghlaimeoirí?

A big city	Cathair mhór	Une grande ville
A big book	Leabhar mór	Un grand livre
A big window	Fuinneog mhór	Une grande fenêtre
A big house	Teach mór	Une grande maison

- Patrúin éagsúla i ngramadach na Gaeilge a aithint. D'fhéadfaí úsáid a bhaint as téacsanna oiriúnacha agus iarraidh ar fhoghlaimeoirí a n-aird a dhíriú ar phatrúin éagsúla a thagann chun cinn. Mar shampla, déirí éagsúla na n-ainmfhocal iolra, na hathruithe a tharlaíonn ag deireadh briathair san aimsir fháistineach, déirí éagsúla na n-ainmfhocal sa tuiseal ginideach agus araile.

- An úsáid a bhaineann cainteoirí dúchais as leaganacha Béarla trína gcuid Gaeilge. Cad iad na focail agus na nathanna cainte Béarla a mbaintear úsáid astu ar bhonn rialta? Cad iad na comhthéacsanna ina mbaintear úsáid astu? An mbaintear an úsáid chéanna as an Bhéarla sna canúintí go léir? D'fhéadfaí úsáid a bhaint as míreanna as cláir theilifíse, mar shampla, *Ros na Rún*, chun aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú ar an ghné seo den teanga.

- An cineál teanga a mbaintear úsáid aisti i gcomhthéacsanna difriúla. Mar shampla nuair a bhítear ag tabhairt orduithe do pháistí agus nuair a bhítear ag tabhairt orduithe do dhaoine fásta. An mbíonn aon difríochtaí sa chineál Gaeilge a úsáidtear i gcomhthéacsanna foirmeálta agus i gcomhthéacsanna neamhfhoirmeálta? An mar an gcéanna a bheannaítear do dhuine, a chuirtear comhghairdeas agus comhbhrón in iúl sa Ghaeilge agus i dteangacha eile?

- Na canúintí. D'fhéadfaí cabhrú leis na foghlaimeoirí tuiscint níos fearr a fháil ar na difríochtaí idir na canúintí trína n-aird a dhíriú ar leaganacha canúnacha, cúrsaí foghraíochta agus a leithéidí le linn dóibh bheith ag obair ar mhíreanna éagsúla éisteachta. Mar shampla, na focail a úsáidtear sna canúintí (bord/tábla nó buachaill/garsún), an áit a gcuirtear an bhéim san fhocal agus araile.

- Cúrsaí foghraíochta. D'fhéadfaí aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú ar chuid de na príomhdhifríochtaí idir foghraíocht an Bhéarla agus foghraíocht na Gaeilge. Mar shampla go bhfuil beagnach dhá oiread consan sa Ghaeilge seachas mar atá sa Bhéarla (dó/deo, gal/geal, paca/peaca) agus araile.

9. Téacsanna

- Ba cheart ag an leibhéal seo go dtabharfaí deiseanna don fhoghlaimeoir dul i ngleic le réimse leathan, ilghnéitheach téacsanna.

- Moltar do mhúinteoirí ábhair dhílse a bhaineann le téamaí an tsiollabais seo agus le téamaí eile is spéis leis na foghlaimeoirí a chur faoi bhráid na bhfoghlaimeoirí le linn na gcúrsaí teagaisc. Bíonn sé deacair ag múinteoirí ábhair dhílse Ghaeilge a aimsiú atá oiriúnach dá gcuid ranganna. Sa chás sin, is féidir leo téacsanna dá gcuid féin a chumadh ach iad a bheith bunaithe ar ábhair dhílse a oiread agus is féidir, sin, nó téacsanna atá le fáil sna meáin Ghaeilge a chur in eagar agus in oiriúint dá bhfoghlaimeoirí féin.

- Ba cheart deis a thabhairt do fhoghlaimeoirí iad féin ábhair dhílse a aimsiú a bhaineann le téamaí an tsiollabais agus le réimsí a gcuireann siad féin spéis iontu.

Roinnt ceisteanna le cur san áireamh agus téacsanna á roghnú ag an mhúinteoir:

(1) An gcuirfidh na foghlaimeoirí spéis san ábhar? Má roghnaítear ábhar nach bhfuil aon chur amach ag foghlaimeoirí air ná spéis acu ann, tá an baol ann nach spreagfaidh sé chun foghlama iad.

(2) An bhfuil ábhair an téacs as dáta nó an rachaidh sé as dáta go luath?

(3) An bhfuil an téacs ag an leibhéal ceart ó thaobh deacrachta de? Fiú má cheapann an múinteoir go bhfuil an téacs ródheacair do roinnt foghlaimeoirí, is féidir tascanna a chumadh a fhreastalaíonn ar leibhéil éagsúla chumais. Caithfidh go mbeidh dúshlán sa téacs agus sa tasc i gcónaí. Bíodh sin mar atá, má chuirtear ualach róthrom ar fhoghlaimeoirí, tá baol ann go gcaillfidh siad misneach.

(4) An féidir tascanna spreagúla atá oiriúnach d'fhoghlaimeoirí éagsúla a bhunú ar an téacs?

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

9.1 Téacsanna éisteachta agus físe

Seo a leanas samplaí de chineálacha téacsanna éisteachta agus físe a bhféadfadh an foghlaimeoir teacht orthu sa saol laethúil agus ar cheart iad a chur san áireamh nuair a bheas ábhair dhílse á roghnú agus á n-ullmhú don seomra ranga.

RTÉ Raidió na Gaeltachta
TG4
Raidió na Life
Cláir Ghaeilge ar stáisiúin eile

an nuacht
cláir chainte, cláir spóirt, cúrsaí reatha…
tráchtaireacht spóirt
réamhaisnéis na haimsire
scannáin
fógraíocht

Comhráite
Comhráite gutháin
Léachtaí
Cruinnithe
Díospóireachtaí poiblí
Agallaimh phoist

Siamsaíocht
…drámaí…léamh filíochta…
…ceolchoirmeacha…
…dlúthdhioscaí…DVDanna

9.2 Téacsanna léitheoireachta

Seo a leanas samplaí de chineálacha téacsanna a d'fhéadfadh an foghlaimeoir teacht orthu sa saol laethúil/oibre agus ar cheart iad a chur san áireamh nuair a bheas ábhair dhílse á roghnú agus á n-ullmhú don seomra ranga.

Litreacha	Biachláir	Preasráitis
Cuirí	Bróisiúir	Leabhair
Foirmeacha	Bileoga eolais	Téacsleabhair
Ceistneoirí	Píosaí poiblíochta	Suímh idirlín
Teachtaireachtaí ríomhphoist	Liricí amhráin	Dialanna
		Litríocht

Irisí
Nuachtáin

→

Píosaí iriseoireachta
Gné-ailt
Ailt tuairimíochta
Oidis chócaireachta
Léirmheasanna
Réaltaí
Sceidil raidió agus teilifíse
Fógraí
Folúntais…

9. Tascanna

Faoin mhúinteoir atá sé réimse tascanna a dhearadh atá oiriúnach do riachtanais na bhfoghlaimeoirí agus an tsiollabais seo. Moltar gur cheart go mbeadh ionchur éigin ag na foghlaimeoirí, más féidir, i roghnú na dtascanna.

Seo thíos roinnt ceisteanna le cur san áireamh agus na tascanna á gcruthú:

(1) An bhfuil feidhm shoiléir leis an tasc?

(2) An bhfuil an tasc réalaíoch agus ciallmhar?

(3) An mbíonn úsáid á baint as réimse leathan tascanna le linn na ranganna nó an mbíonn na cineálacha céanna tascanna in úsáid an t-am ar fad, mar shampla ceisteanna tuisceana?

(4) An mbíonn na tascanna ag freastal ar an réimse cumais atá sa rang?

(5) An dtugann roinnt de na tascanna saoirse don fhoghlaimeoir a léirmhíniú pearsanta féin a sholáthar chun gur féidir leis nó léi dul i ngleic leis an tasc ar a b(h)ealach féin?

(6) An mbaintear úsáid as tascanna le haird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú ar ghnéithe den fheasacht teanga?

(7) An úsáidtear tascanna a thabharfaidh deis don mhúinteoir straitéisí cuí a léiriú agus a phlé leis na foghlaimeoirí?

(8) An mbaintear úsáid as meascán de chineálacha éagsúla tascanna ina mbeidh an foghlaimeoir (a) ag obair ina (h)aonar, (b) ag obair i bpáirt le foghlaimeoir eile agus (c) ag obair i ngrúpa?

Tá samplaí de réimse leathan tascanna a d'fhéadfaí a chur in oiriúint d'fhoghlaimeoirí Gaeilge le fáil sa leabhar *Communication in the modern languages classroom*, Council of Europe, Strasbourg (1998).

10. Scrúdú Meánleibhéal 2(B2)

Tá gach eolas faoi Scrúdú *Meánleibhéal 2* (B2) agus scrúduithe eile sa *Teastas Eorpach na Gaeilge* le fáil ag www.teg.ie

Topaic 1: Sonraí pearsanta

Feidhmeanna		Samplaí
1.1	Ag lorg eolais faoin áit a bhfuil daoine ina gcónaí agus ag tabhairt an eolais sin	Cá bhfuil cónaí ort? Cá bhfuil tú ag baint fút/ag maireachtáil/ag cur fút? Ar an Chlochán, baile fearainn taobh le Baile an Róba. I bparóiste Ghaoth Dobhair in iarthuaisceart Dhún na nGall. Sna Clocha Liatha i gCill Mhantáin.
1.2	Ag cur daoine in aithne ag úsáid theideal ómóis (foirmeálta)	Ba mhaith liom an tOllamh Ó Cadhain a chur in aithne daoibh. Ba mhaith liom an deis a ghlacadh an Dochtúir Ní Bhaoill a chur in bhur láthair. Tugann sé an-sásamh dom cuireadh a thabhairt don Teachta Pól Ó Conchúir labhairt leis an chruinniú.
1.3	Ag labhairt faoi ainm duine	Liam a thugtar air anseo. X an leasainm atá air. Baisteadh x mar leasainm uirthi.
1.4	Ag cur ceisteanna faoi litriú ainmneacha	Cén chaoi a litríonn tú d'ainm? Cad é an litir dheireanach i d'ainm? An bhfuil síneadh fada ar an chéad 'u'?
1.5	Ag lorg agus ag soláthar eolais faoi shonraí teagmhála	Cén seoladh ríomhphoist atá agat? S E Á N ag e i r c o m, ponc n e t. An bhfuil uimhir facs agat? Cén uimhir bhaile atá agat? An bhfuil uimhir faoi leith agat don obair?
1.6	Ag iarraidh ar dhuine cáipéis a shíniú	Ar mhiste leat an fhoirm a shíniú ansin le do thoil? Tá do shíniú ag teastáil uaim ar an leathanach seo anseo, le do thoil.
1.7	Ag cur ceiste faoi náisiúntacht agus ag freagairt na ceiste sin	An Spáinneach tú? Ní hea, is de bhunadh na Brasaíle mé ach tá mé i mo chónaí anseo le roinnt blianta anois. Is saoránach de chuid na hÉireann mé anois. An as An Iodáil duit? Is ea. Is as Milan mé ó dhúchas ach tá cónaí orm sa Róimh anois.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Feidhmeanna		Samplaí
		As Corcaigh mo shin-seanathair ach d'aistrigh an teaghlach go Meiriceá nuair a bhí sé óg.
1.8	Ag fiafraí de dhaoine cén obair a dhéanann siad agus ag freagairt na ceiste sin	Cén tslí bheatha atá agat? Is tréidlia mé. Feighlí linbh atá ionam.
1.9	Ag labhairt faoi do theaghlach féin agus teaghlach daoine eile	Triúr againn atá sa chlann. Páiste aonair atá inti./Níl ann ach í féin sa chlann. Dílleachta atá ann, cailleadh a thuismitheoirí i dtaisme bóthair. Tá mo mháthair ar shlí na fírinne. Rinne siad cailín beag a uchtú. Tá buachaill óg ar altramas againn.
1.10	Ag rá cén creideamh lena mbaineann tú	Is Caitliceach mé. Giúdach atá ionam. Is Protastúnach mé. Is aindiachaí mé.

Gramadach	Samplaí
Téarmaíocht na gramadaí i nGaeilge	Ainmfhocal, briathar, aidiacht, firinscneach, baininscneach, uatha, iolra, lagiolra, tréaniolra, réamhfhocal, réamhfhocal comhshuite, an tuiseal ainmneach, an tuiseal ginideach…
Na struchtúir thall agus na difríochtaí eatarthu	Feighlí linbh atá ionam. Is feighlí linbh mé. Feighlí linbh is ea mé.
Cónaí	Tá mé i mo chónaí i nDoire. Tá cónaí air sa Rinn. Tá cónaí uirthi san Uaimh. Tá sé ina chónaí ar an Cheathrú Rua. Tá siad ina gcónaí sna Clocha Liatha
Teidil ómóis Úsáidtear an t-alt roimh theidil ómóis, de ghnáth.	An tAthair Mac Gearailt An Dochtúir Ó Baoill An tEaspag Mac Diarmada

Cultúr na hÉireann	**Samplaí/tagairtí:**
Ainmneacha agus sloinnte na hÉireann	Ó Ní Mac/Mag Nic/Nig de… *An Sloinnteoir agus an tAinmneoir*, Muiris Ó Droighneáin, eag. Micheál A. Ó Murchú, Coiscéim (1982) 'Ainmneacha pearsanta agus sloinnte Gaeilge' in *Cruinnscríobh na Gaeilge*, Ciarán Mac Murchaidh, Cois Life (2004)
An tuiseal gairmeach de na hainmneacha pearsanta	A Sheáin A Shiobhán
An tuiseal ginideach d'ainmneacha agus de shloinnte de réir mar is gá	Saothar Sheáin Mhic Mhathúna Úrscéalta Mháirtín Uí Chadhain Filíocht Nuala Ní Dhomhnaill

Stór focal	**Samplaí**
Áiteanna	Baile fearainn Paróiste Deoise Príomhchathair
Ainmneacha na gcontaetha (de réir mar is gá)	Contae na Gaillimhe Contae Bhaile Átha Cliath Contae an Dúin
Na cúigí	Cúige Uladh Cúige Laighean Cúige Mumhan Cúige Chonnacht
Teidil ómóis	An Dochtúir Ó Baoill An tOllamh Mac Gearailt An tAthair Ó Catháin An tEaspag Mac Lochlainn An tSiúr Bríd An Bráthair Ó Cróinín An Comhairleoir Ó Neachtain An Teachta Dála Brian Mac Dúill An tAire Oideachais agus Eolaíochta An tAire Gnóthaí Eachtracha agus araile

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	**Samplaí**
Náisiúntacht	Saoránacht Saoránach/saoránaigh Eachtrannach/eachtrannaigh Strainséir/strainséirí Is de bhunadh…é. Iarrthóir tearmainn/iarrthóirí tearmainn Dídeanaí/dídeanaithe Imirceach/dul ar imirce Inimirceach/inimirce
Tíortha (de réir mar is gá)	An Eilvéis An Bhrasaíl An Airgintín An tSualainn An Rómáin An Araib Shádach An Iaráic An Iaráin An India An Phacastáin An Nua-Shéalainn Meicsiceo Meiriceá Lár An Afraic Theas
Ainmneacha bailte in Éirinn agus thar lear (de réir mar is gá)	Dún Dealgán Caisleán an Bharraigh An Uaimh Port Láirge An Bhruiséil Nua Eabhrac Londain Glaschú Dún Éideann Páras An Róimh…
An teaghlach	Páiste aonair Dílleachta Páiste a uchtú Páiste a thógáil ar altramas Sin-seanathair Sin-seanmháthair Garnia Garneacht Sean-aintín Seanuncail

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Stór focal	Samplaí
Aicmí creidimh	Caitliceach/Caitlicigh Protastúnach/Protastúnaigh Anglacánach/Anglacánaigh Preispitéireach/Preispitéirigh Modhach/Modhaigh Críostaí/Críostaithe Giúdach/Giúdaigh Hiondúch/Hiondúigh Moslamach/ Moslamaigh Búdaí/Búdaithe
Slite beatha (Féach Topaic 5)	Aindiachaí/Aindiachaithe

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht
Beidh na foghlaimeoirí in ann cur síos orthu féin agus ar dhaoine eile, ag lua ainmneacha agus teideal ómóis más gá, iad a litriú más gá, seoltaí agus uimhreacha gutháin a sholáthar chomh maith le seoltaí ríomhphoist, dáta agus áit bhreithe, aois, inscne, stádas pósta, creideamh (má bhaineann le hábhar) agus náisiúntacht. Beidh siad in ann cur síos ar bhaill an teaghlaigh agus cuntas a thabhairt ar an chineál oibre a dhéanann siad.

Léamh
Beidh na foghlaimeoirí in ann aon ábhar léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuas a láimhseáil. Mar shampla, foirmeacha iarratais, suirbhéanna, ailt agus araile.

Scríobh
Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríofa a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chomhlíonadh go sásúil. Mar shampla, foirmeacha, suirbhéanna, litreacha agus araile.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 2: Teach agus baile, ceantar cónaithe

Feidhmeanna		Samplaí
2.1	Ag labhairt faoi cheannach tí/árasáin	Tá sé i gceist agam teach a cheannach amach anseo. Labhair mé le gníomhaire eastáit le gairid maidir le teach a cheannach. Caithfidh mé iarratas a chur isteach i gcomhair morgáiste.
2.2	Ag labhairt faoi phleananna atá agat	Níl an dara rogha agam ach seomra a ligean ar cíos, tá an morgáiste an-chostasach. Ba bhreá liom síneadh a chur leis an teach an bhliain seo chugainn. Beidh orm an teach ar fad a athmhaisiú gan mhoill.
2.3	Ag cur tuairimí in iúl faoi rudaí atá le fáil i dteach/in árasán	Is breá liom na hurláir adhmaid, tá siad i bhfad níos folláine ná cairpéid. Bíonn an grianán an-chompordach sa samhradh. Tine gháis atá ann, b'fhearr liom go mór tine oscailte. Tá radharc deas againn ar na sléibhte.
2.4	Ag déanamh cur síos ar áit	Ceantar tuaithe atá ann, tá sé timpeall fiche míle siar ó chathair na Gaillimhe. Ceantar tionsclaíochta a bhí ann ach dúnadh go leor de na monarchana le blianta beaga anuas. Tá sé iargúlta go maith. Tá an baile is cóngaraí deich míle uainn.
2.5	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi áit	An bhfuil mórán daoine ina gcónaí ansin? Tá timpeall cúig mhíle de dhaonra ann. Cén obair a dhéanann na daoine? Tá eastát tionsclaíochta ar imeall an bhaile agus tá cuid mhaith de bhunadh na háite ag obair ansin. An mbíonn sé deacair cead pleanála a fháil sa cheantar sin?
2.6	Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar cathrach	Tá na háiseanna ar fad le fáil anseo. Tá neart bialann, amharclann agus dánlann ann. Tá go leor áiseanna sóisialta ann. Is féidir cuairt a thabhairt ar go leor foirgneamh stairiúil. Chuireadh an brú tráchta agus an torann as

Feidhmeanna		Samplaí
		do go leor daoine sular tógadh an bóthar nua.
2.7	Ag labhairt faoi bheith i do chónaí i gceantar tuaithe Féach chomh maith Cúrsaí sóisialta agus dlí (Topaic 12)	Tá go leor crann agus plandaí le feiceáil san fhoraois. Tá siúlóidí deasa cois cósta ann. Bíonn go leor ainmhithe agus éan le feiceáil. Níl aon chóras iompair poiblí againn sa cheantar. Bíonn ar dhaoine taisteal go dtí an chathair le dul ag obair. Tá ceangal leathanbhanda ag teastáil go géar sa cheantar seo.

Gramadach	Samplaí
An aimsir ghnáthchaite (go háirithe na briathra neamhrialta)	Bhíodh go leor daoine ag obair san eastát. Thagadh go leor turasóirí chun na háite.
Ba ghnách + **le** chun an aimsir ghnáthchaite a chur in iúl	Ba ghnách le go leor daoine bheith ag obair san eastát. Ba ghnách le go leor turasóirí teacht chun na háite.
An réamhfhocal **ar**	Bíonn ar dhaoine an bus a fháil. Tá slaghdán ar Shíle. Beidh cruinniú ag an choiste ar ball.

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Logainmneacha na hÉireann Ba cheart aird na bhfoghlaimeoirí a dhíriú ar phríomh-logainmneacha na tíre agus logainmneacha a gceantar féin	Áth Béal Carraig Cill Cluain Gort Inis Lios Muileann Ráth agus araile An Coimisiún Logainmneacha www.logainm.ie

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Stór focal	Samplaí
Ag ceannach tí/árasáin	Morgáiste Éarlais Dleacht stampa Gníomhaire eastáit Ceant
Ginearálta	Tionónta/tionóntaithe Áit a ligean (amach) ar cíos Síneadh a chur le… Áit a athmhaisiú
Rudaí a bhíonn le fáil i dteach/in árasán/i ngairdín	Cairpéad/cairpéid/ Brat urláir/brait urláir Urlár adhmaid Balcóin Cuirtín/cuirtíní Tine oscailte Tine gháis Teasaire Téitheoir leictreach Páipéar balla Póstaer/póstaeir Teach gloine Bothán Grianán Sconsa Cabhsa Léana
	Lasc Plocóid Soicéad Murlán Buacaire Matal Teallach Radaitheoir/radaitheoirí Folúsghlantóir Triomadóir
Cineálacha áite	Ceantar tuaithe Ceantar cathrach Ceantar talmhaíochta Ceantar iascaireachta Ceantar tionsclaíochta Ceantar turasóireachta Ceantar sléibhtiúil

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Stór focal	**Samplaí**
Gnéithe geografacha	Portach Ag baint móna An cósta Canáil/canálacha Droichead/droichid Gleann/gleannta Cuan/cuanta Cé/céanna Port/poirt
Flora agus fauna - Ainmhithe	Capall/capaill Asal/asail Bó/eallach Caora/caoirigh Uan/uain Muc/muca Gabhar/gabhair Coinín/coiníní Broc/broic Sionnach (madra rua)/sionnaigh Giorria/giorriacha
Éanlaith	Éan/éin Cearc/cearca Coileach/coiligh Sicín/sicíní Faoileán/faoileáin Spideog/spideoga Fáinleog/fáinleoga Préachán/préacháin Dreoilín/dreoilíní Lon dubh/lonta dubha Smólach /smólaigh
Feithidí agus araile	Cuileog/cuileoga Beach/beacha Ciaróg/ciaróga Damhán alla/damhain alla Féileacán/féileacáin Feithid/feithidí Dreancaid/dreancaidí Seilide/seilidí Luch (luchóg)/lucha(luchóga) Francach (luchóg mhór)/francaigh

Stór focal	Samplaí
Crainn	Crann darach Crann feá Crann leamhain Crann caorthainn Seiceamar
Bláthanna	Bláth/bláthanna Duilleog/duilleoga Rós/rósanna Nóinín/nóiníní Plúirín sneachta/plúiríní sneachta Lus an chromchinn

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann cur síos ar theach nó ar árasán agus na seomraí atá istigh iontu. Beidh siad in ann trácht ar bhaill troscáin, éadaí leapa agus ar mhaisiú tí; cur síos ar theach a cheannach, ar chostais, ar sheirbhísí agus ar shaoráidí; cur síos ar cheantar, ar an timpeallacht nádúrtha agus gnéithe geografacha; a leithéid de chur síos a lorg/a thuiscint ó dhaoine eile, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí sin a mhalartú, a gcuid tuairimí féin a mhíniú agus a phlé le daoine eile. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann aon chur síos faoi na nithe thuas i réimse leathan ábhar léitheoireachta a thuiscint. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a chur i gcrích go sásúil.

Topaic 3: Daoine eile

Feidhmeanna		Samplaí
3.1	Ag rá cén aithne atá agat ar dhuine	Tá aithne mhaith agam ar Phádraig. Bhíomar in aon rang le chéile sa mheánscoil. Níor casadh Seán orm go dtí le déanaí. Táim an-mhór le Bríd, is dlúthchairde muid le blianta.
3.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi aois	Cén aois atá ag Pól?/Cén aois é Pól? Níl mé cinnte, tá sé sna déaga anois is dócha. Fear meánaosta atá ann.
3.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chaidreamh	Cén fhad atá sibh ag súil amach le chéile anois? Dhá bhliain nó mar sin. An bhfuil tú i ngrá le Brian? Táimid go mór i ngrá le chéile. Chuir sé ceiliúr pósta orm oíche Fhéile Vailintín. Scar mé féin agus mo pháirtí cúpla seachtain ó shin. Bhíomar ag argóint de shíor. Tá sé ar intinn againn pósadh an bhliain seo chugainn. An réitíonn tú go maith lena thuismitheoirí? Réitíonn. Tá siad an-lách.
3.4	Ag cur grá nó cion in iúl	A stór/a stóirín. A thaisce. A rún. A ghrá geal mo chroí. A mhuirnín.
3.5	Ag rá cén chaoi ar chuir rud éigin isteach ort	Bhí mé croíbhriste nuair a scaramar. Bhí mé an-trína chéile nuair a d'fhág Bríd. Tá mé in ísle brí ó scar mé féin agus Pádraig.
3.6	Ag rá cén fáth a dtaitníonn duine leat	Is breá liom í, tá sí gealgháireach agus suairc. Tá pearsantacht an-láidir aige. Tá Pól an-bharrúil, bím sna tríthí gáire nuair a bhíonn sé ag insint scéalta grinn.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Feidhmeanna		Samplaí
3.7	Ag rá cén fáth nach dtaitníonn duine leat	Cuireann sé isteach orm mar is minic a bhíonn sé sotalach agus borb. Tá Áine i bhfad ródháiríre. Cuireann Máire isteach go mór orm mar ní bhíonn sí riamh in am!
3.8	Ag tabhairt eolais faoin chuma atá ar dhuine	Fear ard atá ann, tá sé beagnach sé troithe ar airde. Tá sé ard, caol agus tá croiméal air. Tá sé measartha téagartha. Chaill sé meáchan le tamall. Chuir sé suas meáchan ó chonaic mé go deireanach é.
3.9	Ag déanamh comhghairdis le duine	Bhí lúcháir orm an dea-scéala a chloisteáil. Déanaim comhghairdeas ó chroí leat. Go maire sibh bhur nuacht.
3.10	Ag déanamh comhbhróin le duine	Tá brón orm é sin a chloisteáil. Bhí brón orm a chloisteáil go… Ní maith liom do thrioblóid. Ní maith liom do bhris.

Gramadach	Samplaí
Ainmfhocail le foirm iolra ar leith san ainmneach i ndiaidh orduimhreacha	Troigh Dhá throigh 3-6 troithe 6-9 dtroithe Féach chomh maith: Pingin/orlach/bliain/ceann/cloigeann/ seachtain/uair
An modh foshuiteach (chun guí a chur in iúl)	Go maire tú do nuacht. Go dté tú slán. Go maithe Dia dom é.
Focail cheana	Ní infhilltear focail cheana, mar shampla, a stór, a rún…

Stór focal	**Samplaí**
Caidreamh le daoine eile	Tá aithne mhaith agam ar… Dlúthchara/dlúthchairde Bheith mór le duine Bheith ag siúl amach le duine Páirtí Leannán Cion/grá/gean a bheith agat do/ar dhuine Bheith i ngrá le… Titim i ngrá le… Ceiliúr pósta Ceiliúr pósta a chur ar… Leispiach Homaighnéasach Aerach Caidreamh collaí a bheith agat le duine A stór/a stóirín A thaisce A mhuirnín A ghrá geal A rún Duine… Dícheallach Ardaidhmeannach Dáiríre Mí-ionraic Sotalach Giorraisc (borb)

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Stór focal	**Samplaí**
Focail a léiríonn cion Pearsantacht	Múinte (béasach) Leadránach Santach Fiosrach Deisbhéalach Searbhasach Tionscantach Amaideach Gealgháireach Ceanndána Deaslámhach Ciotach Fuinniúil Duine a bhfuil féith an ghrinn aige/aici Duine a bhfuil pearsantacht láidir aige/aici Duine duairc Duine suairc
Cúrsaí aoise	Sna déaga Déagóir/déagóirí Meánaosta Sean/Aosta Anonn go maith sna blianta
Cuma	Caol Maol Trom Tá croiméal air Téagartha Tá sé beagnach… Sé troithe ar airde Dhá mhéadar ar airde Níl sé ach deich gcloch meáchain.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann trácht ar chaidreamh pearsanta. Beidh siad in ann cur síos ar chuma, ar charachtar agus ar phearsantacht daoine eile agus plé a dhéanamh orthu. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé. Beidh siad in ann comhghairdeas agus comhbhrón a dhéanamh ar shlí a oireann don chomhthéacs agus freagra oiriúnach a thabhairt nuair a dhéantar comhghairdeas/comhbhrón leo féin. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. ***Scríobh*** Ba cheart go mbeadh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair seo a chur i gcrích go sásúil.

Topaic 4: Am saor agus caitheamh aimsire

Feidhmeanna		Samplaí
4.1	Ag léiriú suime	Is breá liom an tOireachtas. Bím ann chuile bhliain, is cuma cá mbíonn sé ar siúl. Taitníonn péintéirí de chuid an naoú haois déag go mór liom. Tá an leabhar nua le John Banville thar a bheith maith. Tá an príomhcharachtar agus an plota an-neamhghnách, dar liom.
4.2	Ag rá go bhfuil duine an-tógtha le rud	Tá Tomás an-tógtha le damhsa nua-aimseartha, téann sé anonn go Londain chuig ranganna go rialta. Tá an-suim go deo aige i gcúrsaí ealaíne, go háirithe sa dealbhóireacht.
4.3	Ag déanamh cur síos ar ócáid ar fhreastail tú uirthi	Chonaic mé an seó nua atá ag an fhear grinn, Tommy Tiernan i mBaile Átha Cliath le déanaí. Thaitin an chuid is mó de na scéalta grinn liom ach shíl Pól go raibh cuid acu rógháirsiúil. Bhí mé i láthair ag seoladh leabhair nua Chathail Uí Shearcaigh aréir. Cnuasach dátheangach filíochta atá ann.
4.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais	An é sin an t-aisteoir a raibh an phríomhpháirt aige sa dráma? An fear sin thall a bhfuil léine ghorm air? Is é. Ní dóigh liom é, measaim go bhfuil an fear thall níos sine. Léigh tusa an leabhar nua le Julian Barnes, nár léigh? Cad a shíl tú de? Léigh mé ansin le gairid é. Bhí an chéad chúpla caibidil ceart go leor ach d'éirigh sé saghas amaideach ina dhiaidh sin.
4.5	Ag moladh rud éigin a dhéanamh agus a leithéid de mholadh a fhreagairt	An mbeadh fonn ort dul chuig an chluiche i bPáirc an Chrócaigh ag an deireadh seachtaine? Níl a fhios agam. Bheadh sé an-deacair ticéid a fháil anois agus, ar aon nós, beidh na buaicphointí ar an teilifís. Cad faoi dul chuig taispeántas Monet sa

Feidhmeanna		Samplaí
		Dánlann Náisiúnta? Sin smaoineamh maith. Níl a fhios agam cén uair a chríochnaíonn sé? Ag deireadh na míosa, sílim.
4.6	Ag tagairt d'fhéilte faoi leith	Tá cóisir mhór ar siúl i dteach Mháire Oíche Shamhna. Tá siúlóid eagraithe ag an Choiste Pobail le haghaidh Lá Caille.
4.7	Ag spreagadh duine eile chun aontú leat	Nach bhfuil an ceol seo go hiontach? Bhí an cluiche sin thar cionn, nach raibh?
4.8	Ag spreagadh duine eile chun easaontú leat	Cinnte, níor thaitin an cheolchoirm sin leat? Ní féidir gur thaitin an leabhar sin leat? Ná habair go dtéann tú ar saoire san áit sin!
4.9	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí spóirt	Bhí cluiche maith ag na cúlaithe. Theip orthu dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile. Comhscór a bhí ann ag leath ama. Tá foireann mhaith ag mionúir an chontae i mbliana. Bhí an bua ag fear Chill Chainnigh.

Gramadach	Samplaí
An t-ainmfhocal agus an t-alt	An t-aisteoir An tOireachtas An seó An tsraith An fhilíocht An chóisir An cluiche
An t-ainmfhocal iolra (lag agus tréaniolra)	Na péintéirí Na scéalta Na cúlaithe Na hamhráin Na pictiúrlanna
An t-ainmfhocal agus an aidiacht	Leabhar nua Seó breá Léine ghorm Cóisir mhór Foireann mhaith

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Gramadach	Samplaí
	Scéalta deasa Cluichí leadránacha

Cultúr na hÉireann	Tagairtí/samplaí
Eolas ar na féilte agus na nósanna a bhain nó a bhaineann leo	Oíche Chaille/Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Lá Fhéile Bríde Lá Fhéile Pádraig Máirt Inide Céadaoin an Luaithrigh Aoine an Chéasta Domhnach Cásca Oíche Fhéile Eoin Oíche Shamhna Oíche Nollag Lá Nollag Lá an Dreoilín
Eolas ar an amhránaíocht, an damhsa agus an ceol Gaelach	Ceol ar an sean-nós Damhsa ar an sean-nós Damhsa céillí Damhsa seite Na gléasanna ceoil…
Féilte Gaelacha	An tOireachtas www.antoireachtas.ie Fleadh Cheoil na hÉireann www.comhaltas.com
Na cluichí Gaelacha	Peil Iománaíocht Camógaíocht… Na comórtais Cumann Lúthchleas Gael www.gaa.ie
Litríocht na Gaeilge (Na mórscríbhneoirí, na dánta, na drámaí, na gearrscéalta, na húrscéalta…) Gnéithe de bhéaloideas na hÉireann	Féach www.gaeilge.ie le haghaidh liosta de shiopaí leabhar Gaeilge agus d'fhoilsitheoirí leabhar Gaeilge.

Stór focal	**Samplaí**
Caitheamh aimsire (ginearálta)	Fear grinn (bean ghrinn) Fuirseoir (banfhuirseoir) Damhsóir/damhsóirí Ealaíontóir/ealaíontóirí

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
	Aisteoirí/aisteoirí Péintéir/péintéirí Dealbhóir/dealbhóirí Dearthóir/dearthóirí Grianghrafadóir/grianghrafadóirí
	Ceoldráma Ceolfhoireann Bailé Damhsa seite Péintéireacht Dealbhóireacht Grianghrafadóireacht
	Iarsmalann Dánlann Taispeántas Turas treoraithe Ealaín Léiriú
	Taispeántas ealaíne Cúrsaí ealaíne Oscailt oifigiúil Ticéid a chur in áirithe
Briathra	Ag cócaireacht Ag péintéireacht Ag potaireacht Ag imirt cártaí Ag imirt fichille Ag imirt cluichí ríomhaireachta Ag cniotáil
Cineálacha spóirt	Rothaíocht Lúthchleasaíocht Gleacaíocht Scuais Iomrascáil
Cúrsaí spóirt	Cúl Cúilín (pointe) Cúl báire Cúlaí/cúlaithe Tosaí/tosaithe Fear/fir lár páirce Cic pionóis

Stór focal	**Samplaí**
	Cic saor Calaois Cluiche cáilíochta Cluiche leathcheannais Cluiche ceannais Dul ar aghaidh go dtí an chéad bhabhta eile Leath ama Comhscór Toradh maith Drochthoradh Curaidh/Seaimpíní (an chontae/an chúige/na hÉireann) Na Cluichí Oilimpeacha Sraith na hÉireann Na mionúir (foireann na mionúr) Na sinsir (foireann na sinsear) Geallghlacadóir (geall a chur ar…) Tráchtaire spóirt An tráchtaireacht Craoladh beo Buaiteoirí Na buaicphointí Lucht tacaíochta Lucht leanúna
Cúrsaí leabhar agus léitheoireachta	Seoladh leabhair Teideal Clúdach bog Clúdach crua Foilsitheoir Eagarthóireacht Caibidil Plota (téama/ábhar) Na carachtair An príomhcharachtar
Ócáidí	Oíche Chinn Bhliana Lá Caille Samhain Lá Fhéile Stiofáin Oíche Fhéile Eoin Oíche Nollag Lá Fhéile Vailintín Lá saoire bainc

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann cur síos ar na huaireanta a bhíonn am saor acu agus ar na rudaí a dhéanann siad lena linn, ag trácht go háirithe ar chaitheamh aimsire agus imeachtaí a bhfuil spéis acu iontu: siamsaíocht, cineálacha spóirt, léitheoireacht agus araile. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint, tuairimí i dtaobh na gcúrsaí seo a mhalartú agus na rudaí a thaitníonn nó nach dtaitníonn leo féin a phlé agus a mhíniú. Beidh siad in ann cur síos ar eachtraí agus ar eispéiris, mar shampla cuntas a thabhairt ar chluiche, ar ábhair léitheoireachta agus ar ábhair a chraoltar nó a léirítear. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann aon téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe, ábhair phoiblíochta agus léirmheasanna a bhaineann le leabhair, scannáin, dlúthdhioscaí, drámaí agus araile. Cuirí chuig ócáidí faoi leith mar shampla, seoltaí leabhar, dlúthdhioscaí agus araile. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe, freagraí a thabhairt ar chuirí agus léirmheasanna a scríobh ar, mar shampla, leabhar, scannán, dráma agus araile.

Topaic 5: Cúrsaí oibre agus fostaíochta

Feidhmeanna		Samplaí
5.1	Cur síos a dhéanamh	Tá an comhlacht Meiriceánach Radius le céad post nua a chruthú sa Daingean. Cailleadh leathchéad post ar eastát tionsclaíochta Ghaoth Dobhair an tseachtain seo. Tá monarcha nua le tógáil sa Rinn.
5.2	Ag cur ceiste ar dhaoine cén post atá acu agus ag freagairt na ceiste sin	Cén post atá agat? Is státseirbhíseach mé sa Roinn Airgeadais. Tá mé ag obair mar ríomhchláraitheoir le comhlacht Seapánach. Bím ag obair le daoine faoi mhíchumas san Ionad Sláinte. Tá mé i gceannas ar an rannóg airgeadais sa chomhlacht.
5.3	Ag tabhairt eolais faoi choinníollacha poist	Tá an t-íosphá á íoc linn faoi láthair ach tá an ceardchumann ag lorg ardú pá dúinn. Tá athnuachan le déanamh ar mo chonradh an mhí seo chugainn. Oibrím na gnáthuaireanta oifige, óna naoi go dtí a cúig.
5.4	Ag léiriú spéise/easpa spéise	Bheadh spéis agam i bpost bainistíochta. Ní bheadh aon spéis agam i bpost riaracháin. B'fhearr liom bheith ag obair le daoine eile ná bheith ag obair i m'aonar.
5.5	Ag lorg agus ag tabhairt comhairle	An molfá dom cur isteach ar an phost sin? Sílim gur post iontach a bheadh ann duit. Measaim go mbeadh sé an-fheiliúnach duit. Measaim gur cheart duit ardú pá a lorg. Mholfainn duit an fhadhb a phlé leis an stiúrthóir.
5.6	Ag labhairt faoi phleananna atá agat	Tá sé i gceist agam sos gairme a thógáil an bhliain seo chugainn. Beidh mé ar shaoire mháithreachais ag tús na bliana seo chugainn. Tá sé ar intinn agam ardú céime a lorg.
5.7	Ag léiriú fiosrachta	Níl a fhios agam cé a fuair an post? An bhfaighimid bónas ag an Nollaig, meas tú?

Feidhmeanna		Samplaí
		An dóigh leat gurb í Máire a cheapfar ina stiúrthóir?
5.8	Ag léiriú ionaidh	Tá ionadh orm go bhfuair Pól an post sin. Is post sinsearach é agus níl mórán taithí aige. Nach gcuireann sé ionadh ort go bhfuil Máire ag éirí as? Níl sí anseo ach le cúpla mí. Tá ionadh an domhain orm. B'fhéidir go raibh easaontas idir í féin agus Peadar. Chuala mé ráfla nach bhfuil sí róshásta anseo.
5.9	Ag tabhairt treoracha (sa láthair oibre)	Cuir an beart seo sa phost, le do thoil. Ar mhiste leat teachtaireacht ríomhphoist a chur chuig Bríd? Cuir an gléas freagartha ar siúl nuair a bheidh tú imeacht, le do thoil. An bhféadfá cruinniú a shocrú le Pól Ó Dúill don Luan seo chugainn, le do thoil? An bhféadfá an litir seo a chlárú agus a chur sa phost, le do thoil?
5.10	Ag labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta	Ligeadh caoga oibrí chun bealaigh i bPort Láirge. Tá aighneas tionsclaíoch ar siúl san aerfort faoi láthair. Dúirt an comhlacht nach ndéanfaí na conarthaí a athnuachan.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Gramadach	**Samplaí**
An briathar saor (san aimsir chaite, san aimsir láithreach agus san aimsir fháistineach, go háirithe)	Cailleadh Cuirtear Osclófar
An modh coinníollach	Bheadh/ní bheadh Dúirt sé go mbeadh/nach mbeadh An molfá dom..?
An chopail móide claoninsint (aimsir láithreach agus aimsir chaite)	Deir Seán gur múinteoir é. Deir Seán gur ailtire é. Deir Seán gurb é Pól is fearr sa rang. Deir Úna gur uirthi féin atá an locht. Deir Seán gurb álainn an áit é. Dúirt Seán gur mhúinteoir é. Dúirt Seán gurbh ailtire é. Dúirt Seán gurbh é Pól ab fhearr sa rang. Dúirt Úna gurbh uirthi féin a bhí an locht. Dúirt Seán gurbh álainn an áit í.

Cultúr na hÉireann	**Samplaí/tagairtí**
Fostaíocht sa Ghaeltacht	Údarás na Gaeltachta www.udaras.ie

Stór focal	**Samplaí**
Slite beatha (de réir mar is gá)	Tréidlia Gníomhaire taistil Gníomhaire eastáit Radharceolaí Maor tráchta Bearbóir Máinlia Siúinéir Státseirbhíseach Feirmeoir Oibrí riaracháin Bean tí Fear tí Píolóta Ríomhchláraitheoir Eolaí Oibrí sóisialta Saighdiúir Abhcóide Feighlí Feighlí linbh Feidhmeannach
Ginearálta	Comhlacht (cuideachta) Bord bainistíochta an chomhlachta Stiúrthóir an chomhlachta Fostaíocht a chur ar fáil/a chruthú Poist le cruthú Poist le cailleadh Pacáiste iomarcaíochta Fostóir/fostóirí Fostaí/fostaithe Duine a bhriseadh as a phost Fostaithe a ligean chun bealaigh

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	**Samplaí**
	Bata agus bóthar a thabhairt do… (*neamhfhoirmeálta*) Sos gairme Saoire mháithreachais Ar stailc Aighneas tionsclaíoch Íocaíochtaí leasa shóisialaigh Liúntas/liúntais Ráta cánach Gnáthuaireanta oibre Conradh a athnuachan An meánphá An t-íosphá An t-uasphá
An foclóir a bhaineann le cur isteach ar phost agus le hagallaimh	Folúntas Gairmré Iarratas Bord agallaimh Taithí Cumas Scileanna Oibriú mar pháirt d’fhoireann Oibriú as do stuaim féin Spriocdháta Teistiméireacht Moltóirí Cáilíochtaí riachtanacha Cáilíochtaí inmhianaithe Pearsantacht thaitneamhach An bainisteoir pearsanra

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann a rá cén post atá acu, cur síos ar an obair a dhéanann siad ó lá go lá, na coinníollacha oibre atá acu (pá, uaireanta oibre, laethanta saoire, cúrsaí earcaíochta agus araile). Beidh siad ábalta labhairt faoi na pleananna atá acu ó thaobh a gcuid oibre féin agus labhairt faoi chúrsaí fostaíochta go ginearálta. Beidh siad in ann a leithéid d'eolas a lorg ó dhaoine eile agus an t-eolas sin a thuiscint agus a phlé. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe: • Fógraí poist • Coinníollacha poist • Eolas faoi chúraimí poist • Ailt nuachta agus gné-ailt faoin saol oibre, faoi chúrsaí oibre agus araile (Féach samplaí, *Beo*, *Foinse*, *Lá*…) ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe: • Gairmré • Litreacha iarratais • Cuntas ar a bpost féin/pleananna atá acu agus araile. Ag cur isteach ar phost: Beidh na foghlaimeoirí a bhfuil an leibhéal seo baint amach acu in ann: • Freastal ar agallamh agus eolas a sholáthar faoina gcúlra, na cáilíochtaí agus an taithí oibre atá acu chomh maith le ceisteanna faoi na hábhair chéanna a thuiscint agus a fhreagairt. • Gnáthchoinníollacha oibre a thuiscint. • Caithfear go mbeidh an teanga a mbainfear úsáid aisti san agallamh measartha sothuartha agus caighdeánach. Beidh na foghlaimeoirí in ann a gcuid tuairimí a chur in iúl, ach gach seans nach mbeidh siad in ann argóintí casta a thuiscint ná a fhorbairt. ***Maidir le cumas daoine feidhmiú trí mheán na Gaeilge sa láthair oibre féach an cuntas ar na scileanna éagsúla (lch 6-8).***

Topaic 6: Bia, deoch agus cúrsaí sláinte

Feidhmeanna		**Samplaí**
6.1	Ag rá cad iad na drochnósanna atá agat	Caithfidh mé a admháil go n-ithim an iomarca feola agus rudaí milse. Is dócha go n-ólaim an iomarca piontaí anois agus arís. Níl mé róthógtha le glasraí ná torthaí.
6.2	Ag déanamh cur síos ar na rudaí a moladh duit a dhéanamh	Mhol an dochtúir dom níos mó glasraí a ithe, cóilis agus spionáiste agus a leithéidí. Tá siad sin go maith don tsláinte. Caithfidh mé gearradh siar ar na deochanna meisciúla, go háirithe an fíon dearg. Dúirt an dochtúir liom dul ar aiste bia, tá an colaistéaról ró-ard, is cosúil.
6.3	Ag cur comhairle ar dhuine	Ar bhain tú triail as bia orgánach? Tá sé an-bhlasta. D'fhéadfá triail a bhaint as luibheanna agus sinséar in áit salainn. Glac rudaí go réidh. Tá an iomarca brú ort faoi láthair. Ba cheart duit triail a bhaint as an oideas seo do stobhach, tá sé an-bhlasta ar fad.
6.4	Ag labhairt faoi chócaireacht	Ní bhíonn an t-am agam béile a réiteach dom féin gach tráthnóna. Tá cúpla oideas agam agus bainim úsáid astu go rialta. Is breá leis na páistí na comhábhair a mheascadh nuair a bhím ag cócaireacht.
6.5	Ag tabhairt rabhaidh do dhuine	Bí cúramach, tá cnónna san anlann sin. Bí cúramach, tá cnámha beaga san iasc sin. B'fhéidir go bhfuil an tae sin róthe. Tá brón orm, ach ní féidir liom cruithneacht a ithe.
6.6	Ag déanamh plé ar bhia agus ar bhéilí	Ar bhain tú triail as an bhialann nua sin a d'oscail le gairid? Níor bhain. Chuala mé go bhfuil sí an-chostasach agus go bhfuil an tseirbhís an-mhall ar fad. Is fearr liom féin an *Bistro*, bíonn an caighdeán an-ard ann i gcónaí. Bhí orainn fanacht fiche nóiméad le haghaidh boird cé go raibh áit curtha in áirithe againn.

		Cheap mé go raibh sé an-réasúnta. Ní raibh sé ach ochtó euro do bheirt, an fíon agus an tseirbhís san áireamh. Nach bhfuil sé aisteach nach raibh siad sásta glacadh le cárta creidmheasa? Bhí an freastalaí an-deas nuair a rinne Pól gearán faoi na glasraí. Fuaireamar lascaine agus gloine fíona saor in aisce.

Gramadach	**Samplaí**
An t-ainm briathartha agus ciall an infhinidigh aige	Na comhábhair a mheascadh Ní féidir liom cnónna a ithe. Dúirt mé léi gan sin a dhéanamh. Bia orgánach a cheannach. Glasraí a ullmhú.
Na réamhfhocail **do, de, faoi, mar, ó, roimh, trí, um** roimh chonsain	Mhol sé do Mháire stad den ghearán. Thit an pláta de thimpiste. Bhí sé ag caint faoi bhia orgánach. Tá sé ag obair mar fhreastalaí. Theastaigh comhairle ó Thomás. Beidh mé aclaí roimh dheireadh na bliana. Chuaigh an teach trí thine. Beidh mé anseo um Cháisc.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
Cineálacha éisc	Tuinnín Cadóg (cadóg dheataithe) Scadán Leathóg Sól Trosc Breac Faoitín Portán Gliomach Oisre /oisrí
Cineálacha feola agus araile	Caoireoil Laofheoil Ae Putóg bhán/dhubh Stobhach
Glasraí	Cóilis Ubhthoradh Cúcamar Cúirséad Spionáiste Biabhóg Arbhar milis
Torthaí	Seadóg Anann Caora fíniúna Sú talún Sú craobh Sméara dubha
Bia agus deoch - ginearálta	Bia orgánach Bia úr Bia réamhdhéanta Bia gasta Aiste bia

Stór focal	Samplaí
	Deochanna meisciúla Deochanna neamhmheisciúla Mustard Ola chócaireachta Subh Mil Sinséar Rísín/rísíní Biabhóg Luibheanna Oideas Na comhábhair a mheascadh. An craiceann a bhaint de na prátaí. Pancóg/pancóga Toirtín aráin Plúr Geireach Sailleach

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht

Beidh na foghlaimeoirí in ann trácht ar chineálacha éagsúla bia agus dí, na bianna agus deochanna sin a ordú, agus eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh chúrsaí bia, dí, sláinte, bialanna, tithe tábhairne agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe: biachláir, oidis chócaireachta, léirmheasanna ar bhialanna agus araile.

Scríobh

Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe treoracha maidir le cócaireacht, léirmheasanna ar bhialanna agus araile.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 7: Ag eagrú cúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
7.1	Ag lorg eolais faoi chúrsaí	Cén uair a bheidh an chéad chúrsa eile ag tosú? An mbeidh aon dianchúrsa ar siúl le linn shaoire na Cásca? An mbeidh cúrsa ardleibhéil ar siúl aon am i mí Lúnasa? An bhfuil bróisiúr na bliana seo chugainn ar fáil fós?
7.2	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí	Cuirfear tús leis an chéad chúrsa eile ar an Satharn, an tríú lá de mhí an Mheithimh. Beidh cúrsa ag tosú Aoine an Chéasta. Beidh cúrsaí ar siúl ag an bhunleibhéal, an meánleibhéal agus ag an ardleibhéal.
7.3	Ag lorg eolais maidir le clárú agus íoc as na cúrsaí	An gcuirfeá foirm iarratais chugam, le do thoil? An féidir liom foirm iarratais a íoslódáil ón idirlíon? Cad go díreach atá san áireamh sa phraghas sin? An féidir liom íoc le cárta creidmheasa? Bheinn buíoch dá seolfá admháil chugam, le do thoil.
7.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi lóistín	An bhfuil aon óstán cóngarach don ionad? An gcuirfeá seomra singil in áirithe dom i dteach lóistín? Is féidir leaba, bricfeasta agus dinnéar a fháil le teaghlach Gaeltachta nó is féidir teach féinfhreastail a roinnt le daoine eile ar an chúrsa. Tá cúpla teach lóistín sa cheantar.
7.5	Ag lorg eolais faoi chúrsaí taistil	Cén tslí is fearr leis an Cheathrú Rua a bhaint amach? Cén bealach is fearr le dul go Gleann Cholm Cille? An bhfuil bus a théann díreach ón Daingean go Trá Lí? An bhfuil rátaí speisialta acu do mhic léinn?
7.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí taistil	Níl aon bhus a théann díreach go Gaoth Dobhair, beidh ort athrú i Leitir Ceanainn. Ar an drochuair, ní féidir suíochán a chur

Feidhmeanna		Samplaí
		in áirithe. Níl mé cinnte cén t-am a imíonn an chéad bhus ar an Domhnach. Beidh ort ceist a chur sa stáisiún. Beidh clár ama nua ag Bus Éireann an tseachtain seo chugainn.
7.7	Ag cur comhairle ar dhuine	Mholfainn duit tacsaí a fháil má bhíonn an-chuid bagáiste agat. B'fhearr duit carr a fháil ar cíos. Bí cúramach, tá an bóthar go dona idir Doire agus Cúil Raithin.
7.8	Ag lorg agus ag tabhairt treoracha	Cá háit go díreach a bhfuil an t-ionad suite? An bhfuil an t-áras i bhfad ó lár an tsráidbhaile? Téigh tríd an bhaile agus tóg an chéad chasadh ar dheis. Ansin lean na comharthaí don Ionad. Tá sé tuairim agus deich nóiméad siúil ó stad na mbusanna. Táimid suite timpeall caoga míle ó thuaidh den aerfort.

Gramadach	Samplaí
An réamhfhocal **idir**	Tá an bóthar idir Doire agus Cúil Raithin dúnta. *Ach* Bhí idir bhuachaillí agus chailíní i mo rang.
An tuiseal ginideach (tar éis réamhfhocail chomhshuite)	Ag barr an bhóthair Ag cúinne na sráide Os comhair an ionaid *Ach* Taobh thiar den ollmhargadh In aice leis an fhear

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Grúpaí/eagraíochtaí a eagraíonn cúrsaí Gaeilge sa Ghaeltacht	Féach suíomh Fhoras na Gaeilge le liosta iomlán na n-eagraíochtaí a fháil www.gaeilge.ie
Eolas faoi na ceantair Ghaeltachta	

Stór focal	Samplaí
Cúrsaí lóistín	Lóistín iomlán Lóistín féinfhreastail Teach a thógáil ar cíos Seomra/teach a roinnt
Ag clárú agus ag íoc	Áit a chur in áirithe Clárú Foirm chláraithe Bróisiúr Éarlais Íoc le cárta creidmheasa/seic/airgead tirim Admháil
Cineálacha cúrsaí	Cúrsa potaireachta Cúrsa damhsa seite Cúrsa siúl sléibhe Cúrsa ceoil Cúrsa sa bhéaloideas Cúrsa sa stair áitiúil Cúrsa sa scríbhneoireacht chruthaitheach

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht
Beidh na foghlaimeoirí in ann eolas a lorg, plé a dhéanamh agus tuairimí a mhalartú faoi na rudaí seo a leanas; cúrsaí teanga, lóistín, cúrsaí taistil, treoracha agus araile.

Léamh
Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe bróisiúir agus ábhair phoiblíochta.

Scríobh
Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe foirmeacha cláraithe agus a leithéidí.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 8: Ag freastal ar chúrsa Gaeilge sa Ghaeltacht

Feidhmeanna		Samplaí
8.1	Ag lorg comhairle	An mbeadh an t-ardrang oiriúnach dom, meas tú? An molfá dom dul isteach san ardrang? An mbeadh an meánrang róshimplí dom, meas tú?
8.2	Ag tabhairt comhairle	Ba cheart duit triail a bhaint as an ardrang. Bheadh an meánrang róshimplí duit. Labhair leis na daoine eile sa rang.
8.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi rang teanga	Cén chanúint atá ag an mhúinteoir? Canúint na Mumhan. An mbeimid ag plé cúrsaí gramadaí an t-am ar fad? Comhrá is mó a bheidh sa rang ach déanfar gramadach anois is arís. Bainfear úsáid as físeáin agus as míreanna ón raidió agus ón teilifís.
8.4	Ag labhairt faoi do chumas féin agus cumas daoine eile sa teanga	Tá mé in ann an teanga a thuiscint go maith. Bíonn deacrachtaí agam le canúint na Mumhan. Tá Pól líofa sa teanga. Tá neart Gaeilge ag Aoife. Tá feabhas tagtha air le tamall anuas.
8.5	Ag cur ceiste ar dhaoine cad é mar atá ag éirí leo agus ag freagairt na ceiste sin	Cad é mar atá ag éirí leat sa mheánrang? An bhfuil tú sásta go leor leis an rang sin? Tá ag éirí go maith liom. Tá mé breá sásta. Tá sé ródheacair dom. Tá sé ar intinn agam dul isteach sa mheánrang.
8.6	Ag lorg cabhrach sa seomra ranga	An féidir leat an nath cainte sin a aistriú dom, le do thoil? An féidir leat an riail sin a mhíniú arís, le do thoil? Céard atá mícheart leis an abairt seo? An bhfuil an t-ainmfhocal sin cosúil leis an ainmfhocal X sa Fhraincis? Tá sé sin difriúil leis an Bhéarla, nach bhfuil? An féidir an briathar saor a úsáid sa chomhthéacs sin?

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Feidhmeanna		Samplaí
8.7	Ag glacadh le treoracha sa seomra ranga	Déanaigí an chéad ghníomhaíocht ar an bhileog seo, le bhur dtoil. Bain féin agus an duine in aice leat triail as an rólimirt seo. Beidh sos againn anois ar feadh deich nóiméad. Bígí ar ais ag leathuair tar éis a deich, le bhur dtoil.
8.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi imeachtaí sóisialta	Cad a bheidh ar siúl tráthnóna? An mbeidh aon rud ar siúl tráthnóna inniu nó anocht? Beidh ceardlann damhsa ar siúl sa halla anocht ag tosú ag a hocht. Má bhíonn an aimsir tirim beidh siúlóid againn timpeall an cheantair, ag a sé. Beidh seisiún ceoil agus amhránaíochta san óstán níos moille anocht.
8.9	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi staid na teanga agus na Gaeltachta	An labhraíonn mórán daoine Gaeilge sa cheantar seo? Labhraíonn an chuid is mó de na daoine í. Bíonn ranganna ar siúl do dhaoine nach bhfuil an teanga acu.
8.10	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi sheirbhísí sa cheantar	An bhfuil garáiste cóngarach dúinn anseo? Caithfidh mé peitreal a chur sa charr. An bhfuil garáiste ar bith sa cheantar? Tá ceann de na boinn ar an charr pollta. Tá garáiste ar imeall an bhaile, cúpla nóiméad síos an bóthar. Goideadh mo rothar tráthnóna inné. An bhfuil stáisiún na nGardaí i bhfad ar shiúl? Tá sé díreach trasna ón ollmhargadh. Bíonn Garda ann idir a deich agus a dó dhéag gach maidin. Cá bhfuil bosca na litreacha? An mbailítear an post gach tráthnóna?

Gramadach	Samplaí
Modh ordaitheach (uimhir iolra)	Tógaigí Taispeánaigí Léigí Osclaígí Abraigí
An modh coinníollach (na briathra rialta agus neamhrialta)	Mholfainn duit é sin a dhéanamh. Rachainn isteach san Ardrang. Bheifeá níos sásta dá rachfá isteach sa rang sin.

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Na príomhchanúintí agus na príomhdhifríochtaí eatarthu An tseandálaíocht (iarsmaí réamhstaire)	

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	**Samplaí**
Na príomhchanúintí	Canúint Uladh Canúint na Mumhan Canúint an Iarthair
Ginearálta	Teanga dhúchais Teanga Cheilteach Cainteoir dúchais Máthairtheanga An dara teanga Teanga iasachta
Cúrsaí ranga	Leabhar gramadaí/leabhair ghramadaí Foclóir/foclóirí Ceacht/ceachtanna Gníomhaíocht/gníomhaíochtaí Tasc/tascanna Abair/abairtí Abairt a aistriú Nath cainte/nathanna cainte Seanfhocal/seanfhocail Botún (meancóg) a dhéanamh Earráid Tá feabhas tagtha ar… Tá dul chun cinn déanta ag… Tá neart Gaeilge ag… Deacrachtaí… …leis an fhoghraíocht …leis an ghramadach …leis an bhlas cainte
An ghramadach	Briathar/briathra (rialta/neamhrialta) An aimsir láithreach An aimsir chaite An aimsir fháistineach An modh coinníollach An aimsir ghnáthchaite An modh ordaitheach An briathar saor Ainmfhocal/ainmfhocail Uimhir uatha

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
	Uimhir iolra An tuiseal ainmneach An tuiseal ginideach An chéad díochlaonadh… An aidiacht/na haidiachtaí An réamhfhocal/na réamhfhocail An chopail…
Cúrsaí gluaisteáin	Bonn/boinn Na coscáin Peitreal (artola) Díosal An ola a sheiceáil An scáthán a dheisiú
Stáisiún na nGardaí	Chaill mé… …suim airgid …mo sparán Goideadh… …mo chárta creidmheasa …mo ghluaisteán …mo rothar

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht

Beidh na foghlaimeoirí in ann trácht ar chumas teanga agus déileáil le fadhbanna tuisceana agus foclóra, taithí agus tuairimí faoi na cúrsaí seo a mhalartú, páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo, agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh siad in ann an Ghaeilge a thuiscint mar mheán teagaisc agus í a úsáid agus a thuiscint mar theanga chomhluadair i measc a gcomhfhoghlaimeoirí le linn sosanna, béilí agus araile. Beidh siad in ann tuairisc a thabhairt agus plé a dhéanamh ar na deacrachtaí a bhaineann le foghlaim teanga. Beidh siad in ann scrúduithe a phlé agus cur isteach ar scrúduithe.

Léamh

Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe eolas maidir le cúrsaí, scrúduithe agus araile.

Scríobh

Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Topaic 9: Cúrsaí oideachais

Feidhmeanna		Samplaí
9.1	Ag déanamh plé ar na cineálacha éagsúla meánscoileanna	D'fhreastail Bríd ar scoil chlochair agus thaitin sí go mór léi. Sílim gur fearr buachaillí agus cailíní a bheith in aon scoil le chéile. Níor mhaith liom mo chuid páistí a chur chuig scoil chónaithe. Tá fás mór ag teacht ar scoileanna ilchreidmheacha le tamall anuas. Tá go leor buntáistí ag baint leis na Gaelscoileanna.
9.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí oideachas (ag agallamh, mar shampla)	Cén áit a bhfuair tú do chuid meánscolaíochta? Cén áit a ndeachaigh tú ar ollscoil? Cén áit a ndearna tú an mháistreacht? Bhí mé in Ollscoil na hÉireann, Gaillimh ar feadh ceithre bliana. Rinne mé céim san innealtóireacht. Chaith mé bliain ar thaithí oibre le comhlacht i Meiriceá. Chuaigh mé go hOllscoil na Banríona mar mhac léinn aibí agus rinne mé céim sa tráchtáil. Chuaigh mé go dtí coláiste oiliúna ansin agus rinne mé dioplóma sa mhúinteoireacht.
9.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí	Inis dom faoin chúrsa máistreachta a rinne tú. Bhí orainn freastal ar léachtaí faoin litríocht agus ansin rinne mé taighde ar logainmneacha Charna. An raibh aon scrúduithe le déanamh agat?? Bhí obair leanúnach le déanamh le linn na bliana agus ansin bhí scrúdú scríofa againn ag deireadh na bliana.
9.4	Ag labhairt le múinteoir faoi ghnéithe éagsúla de scolaíocht an pháiste	An mbeidh an múinteoir céanna ag na naíonáin an bhliain seo chugainn? Conas atá ag éirí le Tomás sa Mhatamaitic? An bhfuil tú sásta leis an dul chun cinn atá déanta ag Marina sa léitheoireacht? An bhfuil aon deacrachtaí ag Breandán sa rang?
9.5	Ag lorg comhairle ó mhúinteoir	Is dóigh liom go bhfuil fadhb ag Seán leis

Feidhmeanna		Samplaí
		an litriú. Cad is féidir liom a dhéanamh? An bhfuil aon fhíseáin a bheadh go maith?
9.6	Ag cur sástachta in iúl	Tá Brian an-sásta sa rang seo. Taitníonn na ranganna ealaíne agus na ranganna ceoil go mór le Síle. Tá dul chun cinn mór déanta ag Eoghan an téarma seo.
9.7	Ag cur míshástachta in iúl	Ní dóigh liom go bhfuil ag éirí rómhaith le Seán an téarma seo. Tá fadhbanna ag Pól le cuid de na páistí eile. Tá deacrachtaí ag Eoin leis an Mhatamaitic.
9.8	Ag lorg agus ag tabhair eolais faoi shocruithe	Cá huair a bheidh an téarma nua ag tosú? Beimid ag tosú ar an Luan, an tríú lá de Mheán Fómhair. Cá huair a bheidh sibh ag druidim le haghaidh shaoire na Nollag? An tríú lá is fiche den mhí, sílim.
9.9	Ag déanamh plé ar an chóras oideachais	Tá caighdeán an oideachais sa tír seo an-mhaith. Cuireann easpa smachta sa rang isteach ar obair an mhúinteora go minic. Tá an iomarca brú ar mhic léinn pointí arda a fháil san Ardteistiméireacht.

Gramadach	**Samplaí**
An tuiseal ginideach uatha agus na comhthéacsanna ina mbaintear úsáid as	Caighdeán an oideachais Easpa smachta Mo chuid meánscolaíochta A lán eolais Cuid mhór ama Ag scríobh na haiste Ag foghlaim na gramadaí I lár an ranga Ag tús an lae Trasna an tseomra Chun na scoile…

Cultúr na hÉireann	**Samplaí/tagairtí**
Gluaiseacht na nGaelscoileanna	www.gaelscoileanna.ie
Na naíonraí	www.comhluadar.ie www.naionraí.ie
Cúrsaí éagsúla Gaeilge á dtairiscint ag na hollscoileanna agus na hinstitiúidí tríú leibhéal in Éirinn agus thar lear.	Féach www.gaeilge.ie

Stór focal	**Samplaí**
Cúrsaí oideachais	Bunscolaíocht Meánscolaíocht Oideachas tríú leibhéal Aosoideachas
Ionaid oideachais	Gairmscoil (ceardscoil) Scoil chuimsitheach Scoil chónaithe Scoil chlochair Scoil phobail (pobalscoil) Coláiste pobail Scoil mheasctha

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
	Scoil ilchreidmheach Gaelscoil Coláiste oiliúna Coláiste tríú leibhéal
Ábhair	Bitheolaíocht Fisic Ceimic Seandálaíocht Leigheas Dlí Cuntasaíocht Líníocht theicniúil Tráchtáil Innealtóireacht Banaltracht Múinteoireacht Teangeolaíocht
Ginearálta	Léacht/léachtaí Teagascóir/teagascóirí Léachtóir /léachtóirí Mac léinn aibí/lánfhásta Fochéimí/fochéimithe Iarchéimí/iarchéimithe Máistreacht Dochtúireacht Taighde (a dhéanamh) Tráchtas Clár ama Téarma
Scrúduithe	Obair leanúnach Scrúdú/scrúduithe An Teastas Sóisearach An Ardteistiméireacht An páipéar scríofa An scrúdú cainte Teip Pas a fháil i scrúdú Toradh/torthaí Marc/marcanna

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann eolas agus tuairimí a mhalartú i dtaobh cúrsaí oideachais, cineálacha oideachais, ábhair scoile, cáilíochtaí agus araile. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. Beidh na tuismitheoirí ina measc in ann na gnáthshocruithe a dhéanamh maidir le tinreamh scoile, roghanna maidir le hoideachas a gcuid páistí a fhiosrú agus freastal ar chruinnithe tuismitheoirí/múinteoirí le dul chun cinn a bpáistí a phlé. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. Beidh siad in ann tuairiscí agus nótaí maidir le dul chun cinn a bpáistí a léamh, chomh maith le bróisiúir agus bileoga eolais agus araile. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ceistneoirí, foirmeacha iarratais agus a leithéidí.

Topaic 10: Na meáin chumarsáide

Feidhmeanna		Samplaí
10.1	Ag cur síos ar nósanna léitheoireachta agus éisteachta	Ceannaím an *Irish Times* beagnach gach lá. Ní chaillim an clár *Rattlebag* ar RTÉ riamh. Is gnách liom *Foinse* a fháil ag an deireadh seachtaine. Ní cheannaím aon nuachtán Domhnaigh.
10.2	Ag lorg agus ag tabhairt eolais	Cé hé eagarthóir na hirise sin faoi láthair? Sílim gurb é Seán Ó Coileáin atá ann, ach níl mé cinnte. An bhfaigheann siad maoiniú ó aon dream? Ní fhaigheann, go bhfios dom. Cá bhfuil oifigí an nuachtáin lonnaithe? Áit éigin i gConamara.
10.3	Ag lorg tuairimí daoine eile	An measann tú go bhfuil feabhas tagtha ar *Foinse* le tamall anuas? An bhfuil mórán spéise agat sna cláir cheoil a bhíonn ar RTÉ Raidió na Gaeltachta? Cad a cheapann tú de na cláir cheoil a bhíonn ar Raidió na Life? Cad é do bharúil de na hirisí *Comhar* agus *Feasta*?
10.4	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl	Sílim gur nuachtán maith atá ann agus taitníonn eagrán an tSathairn go mór liom. Bíonn plé iontach ann ar chúrsaí spóirt agus is breá liom na léirmheasanna leabhar. Clár den scoth atá ann. Tá an-chur amach ag an láithreoir ar chúrsaí ceoil.
10.5	Ag cur tuairimí diúltacha in iúl	Ní bhíonn mórán scéalta idirnáisiúnta acu. Scéalta báis is mó a bhíonn acu. Níl mé róthógtha leis an stáisiún. B’fhearr liom níos mó clár nuachta a bheith ann. Ní thaitníonn an cineál ceoil a bhíonn ar an chlár liom in aon chor. Cuireann na fógraí as go mór dom. Milleann siad na cláir.
10.6	Ag cur ceiste ar dhaoine ar chuala siad nó an bhfaca siad mír faoi leith agus ag freagairt na ceiste sin	An bhfaca tú an t-alt a bhí sa *Times* ar an Domhnach faoin turasóireacht i gceantar Chonamara? Chonaic, is cosúil gur breá leis na Gearmánaigh an ceantar ach deir siad go bhfuil an bia agus an lóistín an-chostasach.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Feidhmeanna		Samplaí
10.7	Ag cur mianta in iúl	Ar chuala tú clár Gerry Ryan inné? Níor chuala. Cad a bhí á rá aige? Ba bhreá liom dá mbeadh níos mó clár cainte ar TG4. Bheadh sé go maith dá mbeadh níos mó léirmheasanna ceoil ar an nuachtán. B'fhearr liom dá mbeadh fotheidil ar na cláir go léir. Ba cheart go mbeadh níos mó soláthair acu do pháistí.

Gramadach	Samplaí
An aidiacht bhriathartha	Déan – déanta Scríobh – scríofa Tar – tagtha Oscail – oscailte Foghlaim – foghlamtha Socraigh – socraithe…
An tuiseal ginideach	Eagarthóir na hirise Eagrán an tSathairn Oifigí an nuachtáin

Cultúr na hÉireann	Samplaí/tagairtí
Na meáin chraolta Ghaeilge	TG4 www.tg4.ie RTÉ Raidió na Gaeltachta www.rte.ie/rnag.ie Raidió na Life www.rnl106.com BBC Thuaisceart Éireann www.bbc.co.uk/northernireland/irish/blas
Na meáin chlóite Ghaeilge	Foinse www.foinse.ie Lá www.nuacht.com Feasta www.feasta.ie Comhar www.comhar-iris.ie
Iris Ghaeilge ar líne	Beo! www.beo.ie
Nuachtlitir ar líne	Gaelport www.gaelport.com

Stór focal	Samplaí
Preas	Foilsiú Foilseachán Nuachtán laethúil Nuachtán Domhnaigh Nuachtán seachtainiúil Iris choicísiúil Iris mhíosúil Tréimhseachán Paimfléad Eagrán Alt/ailt Gné-alt/gné-ailt Fógraíocht Léirmheas/léirmheasanna Mír nuachta/míreanna nuachta Ceannlíne/ceannlínte Litreacha chuig an eagarthóir An t-eagarfhocal An crosfhocal An t-eagarthóir Tuairisceoir/tuairisceoirí Iriseoir/iriseoirí Saoririseoir/saoririseoirí Comhfhreagraí polaitiúil/spóirt/ eacnamaíochta Léirmheastóir/léirmheastóirí Colúnaí/colúnaithe Síntiús a bhaint amach… Tá díol maith ar… Tá scaipeadh maith ar…
Cineálacha clár	Clár faisnéise Clár bleachtaireachta Sraith/sraitheanna Fotheidil Láithreoir Léiritheoir

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí ábalta labhairt faoi na nuachtáin agus na hirisí a cheannaíonn agus a léann siad féin go rialta, ar an Domhnach nó anois is arís. Beidh siad in ann a rá cén fáth a dtaitníonn na nuachtán/hirisí áirithe sin leo, na codanna den nuachtán nó den iris is fearr leo, na colúnaithe nó na hiriseoirí is mó a théann i bhfeidhm orthu agus na fáthanna atá leis sin. Beidh siad in ann labhairt faoi na cláracha teilifíse agus raidió a thaitníonn agus nach dtaitníonn leo agus cúiseanna a thabhairt chun tacú lena ndearcadh. Beidh siad in ann labhairt faoi agus plé a dhéanamh ar scéalta nó míreanna ar chuir siad féin suim iontu. Beidh siad in ann labhairt faoi na meáin, go háirithe na meáin Ghaeilge idir chlóite agus eile, agus plé a dhéanamh ar na hábhair chéanna. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe, sceidil raidió agus teilifíse, ailt faoi na meáin chumarsáide agus araile. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

Topaic 11: An teicneolaíocht

Feidhmeanna		Samplaí
11.1	Ag cur ceiste ar dhaoine faoi na scileanna ríomhaireachta atá acu agus ag freagairt na ceiste sin	An bhfuil clóscríobh agat? Tá, is féidir liom timpeall cúig fhocal is caoga a chlóscríobh sa nóiméad. An bhfuil scileanna maithe ríomhaireachta agat? Tá. Tá cúpla cúrsa déanta agam. Fuair mé teastas cúpla mí ó shin. An bhfuil tú eolach ar an chlár *Excel*? Tá. Bainim úsáid as go rialta i mo chuid oibre.
11.2	Ag cur ceiste ar dhuine faoin idirlíon agus ag freagairt na ceiste sin	An bhfuil ceangal idirlín agat? Tá cinnte. Tá ceangal idirlín agam san oifig agus ar an ríomhaire glúine atá agam sa bhaile. An mbaineann tú úsáid as an idirlíon go rialta? Bainim, anois is arís, go díreach. Tá sé go maith chun óstáin agus ticéid agus a leithéidí sin a chur in áirithe. Tá seirbhís leathanbhanda againn anois agus bíonn sé níos fusa ábhar a íoslódáil.
11.3	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi shuíomh gréasáin	An bhfuil do shuíomh gréasáin féin agat? Níl, ach tá ceann iontach ag an chomhlacht a bhfuil mé ag obair dó. Cad é seoladh an tsuímh sin?
11.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí ríomhphoist	Cén seoladh ríomhphoist atá agat? feardeas@eircom.net An mbaineann tú úsáid as an ríomhphost go minic? Bainim gach lá. Tá sé go hiontach mar is féidir leat do ríomhphost a sheiceáil i gcaife idirlín fiú nuair a bhíonn tú as baile.
11.5	Ag cur tuairimí dearfacha in iúl faoin idirlíon	Is breá liom bheith ag scimeáil ar an idirlíon anois is arís. Tá an litreoir Gaeilge an-úsáideach dom agus mé i mbun mo chuid oibre. Sílim go bhfuil an t-inneall cuardaigh atá ag Google go hiontach ar fad.
11.6	Ag labhairt faoi na míbhuntáistí a bhaineann leis an idirlíon	Bhí víreas ar mo ríomhaire cúpla seachtain ó shin, scrios sé cúpla comhad. Faighim go leor turscar.

Feidhmeanna		Samplaí
		Cé nach bhfuil an trealamh féin róchostasach, tá an dúch don phrintéir an-chostasach ar fad.
11.7	Ag labhairt faoi phleananna atá agat	Ba bhreá liom cúrsa ríomhaireachta a dhéanamh, tá go leor nach bhfuil ar eolas agam. Tá sé i gceist agam cúrsa i ndearadh suímh a dhéanamh amach anseo. Tá mé chun ríomhaire le scáileán níos mó a cheannach.
11.8	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi ghutháin phóca	An mbaineann tú mórán úsáide as do ghuthán póca? Ní dhéanaim mórán glaonna ach cuirim teachtaireachtaí téacs chuig mo chuid cairde go minic. Is minic nach féidir úsáid a bhaint as an ghuthán póca anseo mar bíonn an comhartha an-lag.

Gramadach	Samplaí
Comhfhocail	Leathanbhanda Clóscríobh Íoslódáil Ríomhphost
Réamhfhocail shimplí agus an t-alt	An bhfuil tú eolach ar an chlár/gclár? Tá Seán ag obair ag an chomhlacht/gcomhlacht le bliain. Bainim úsáid as an idirlíon. Bím ag obair leis an bhainisteoir/ mbainisteoir gach lá.
Foirmeacha neamhspleácha agus spleácha den bhriathar	Cé mhéad duine a rinne an cúrsa leat? Cén fáth a ndearna sibh an cúrsa i mBaile Átha Cliath? Cathain a thosóidh an cúrsa? Cén áit a mbeidh sé ar siúl?

Cultúr na hÉireann	**Samplaí/tagairtí**
Nuathéarmaíocht na Gaeilge	www.acmhainn.ie

Stór focal	**Samplaí**
Cúrsaí teicneolaíochta	Ríomhaire Ríomhaire glúine Scáileán Luch Printéir Dúch Clár ríomhaireachta/cláir ríomhaireachta An t-idirlíon Teachtaireacht ríomhphoist/teachtaireachtaí ríomhphoist Caife idirlín Íoslódáil Suíomh gréasáin Inneall cuardaigh An gréasán domhanda Litreoir Ceangaltán/ceangaltáin a sheoladh/a fháil Trealamh Comhad/comhaid Seirbhís leathanbhanda Ríomhphost a sheiceáil Víreas Turscar Guthán póca Seinnteoir MP3 Teachtaireacht téacs

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann labhairt faoin úsáid a bhaineann siad féin as an idirlíon, ríomhphost, guthán póca agus araile. Beidh siad in ann cur síos ar na pleananna atá acu feabhas a chur ar a gcuid scileanna ríomhaireachta. Beidh siad ábalta a dtuairimí a chur in iúl agus plé a dhéanamh le daoine eile ar na buntáistí agus na míbhuntáistí a bhaineann le gnéithe éagsúla den teicneolaíocht. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 12: Cúrsaí sóisialta agus dlí

Feidhmeanna		Samplaí
12.1	Ag cur síos ar fhadhbanna sóisialta	Tá go leor fadhbanna sa cheantar, go háirithe le roinnt blianta anuas. Tá an foréigean go dona i gcathracha agus i mbailte na tíre. Cé go bhfuil an ráta dífhostaíochta íseal go maith, tá go leor bochtaineachta sa tír go fóill. Cuireann sé fearg orm go bhfuil an timpeallacht i mbaol.
12.2	Ag lorg tuairime	Cé air a bhfuil an locht, meas tú? Cén réiteach atá ar an fhadhb? An measann tú go bhfuil feabhas ag teacht ar an scéal le tamall? Ar cheart fíneálacha níos airde a ghearradh ar dhaoine? Nach gcuireann a leithéid isteach ortsa chomh maith?
12.3	Ag labhairt faoi réiteach a fháil ar fhadhbanna	Tá seans go gcabhródh… Tá gá le breis áiseanna… Teastaíonn breis infheistíochta. B'fhiú breathnú ar… Caithfear plean… Ba cheart triail a bhaint as…
12.4	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi fhadhbanna ar na bóithre	Bíonn an iomarca timpistí uafásacha ar bhóithre na tíre seo. Níl aon chiall leis na teorainneacha luais. An dóigh leat go bhfuil na pointí pionóis ag obair?
12.5	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin timpeallacht	Cuireann sé isteach orm go gcaitheann daoine bruscar ar an talamh. Tá an chuma ar an scéal nach bhfuil aon mheas ag daoine ar a dtír féin. Ba chóir pionós géar a ghearradh ar dhaoine a dhéanann a leithéid. Tá go leor de na haibhneacha agus na lochanna truaillithe. An ar an Chomhairle atá an milleán? Ar cheart níos mó a dhéanamh sna scoileanna?
12.6	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí	Nár cheart fáilte a chur roimh na

Feidhmeanna		Samplaí
	faoin inimirce	heachtrannaigh go léir? Tá na mílte inimirceach tagtha go dtí an tír seo le roinnt blianta anuas. Deirtear gur teifigh cuid mhaith de na hinimircigh. Ní bhíonn fáilte ag gach duine roimh na hinimircigh. Is minic nach bhfaigheann siad ach pá an-íseal.
12.7	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoi alcól agus drugaí	An gceapann tú go bhfuil fadhb an alcólachais níos measa anseo ná i dtíortha eile? Tá fadhb an alcólachais ag dul in olcas sa tír seo. Tá fadhb na ndrugaí i mbeagnach chuile bhaile áit sa tír anois.
12.8	Ag lorg agus ag tabhairt tuairimí faoin fhoréigean	Rinneadh go leor ionsaithe ar sheandaoine, le tamall anuas. Tharla cúpla róbáil i lár na cathrach anseo le gairid. Bíonn scéal faoi dhúnmharú sa nuacht beagnach gach lá.
12.9	Ag éisteacht agus ag déanamh plé ar scéalta nuachta	Briseadh isteach in oifig an phoist i… Rinneadh ionsaí ar bhean… Cuireadh i leith… Ghabh na Gardaí… Gearradh téarma príosúnachta trí bliana ar… Tá beirt os comhair na cúirte i mBaile Átha Cliath de bharr…

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Gramadach	Samplaí
An tuiseal ginideach (athruithe ar an ainmfhocal)	Pointí + pionós = pointí pionóis Fadhb + alcólachas = fadhb an alcólachais Oifig + an post = oifig an phoist Bailte + an tír = bailte na tíre Os comhair + an chúirt = os comhair na cúirte Ráta + dífhostaíocht = ráta dífhostaíochta Go leor + bochtaineacht = go leor bochtaineachta Téarma + príosúnacht = téarma príosúnachta I lár + an chathair = i lár na cathrach

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
Fadhbanna	An bhochtaineacht Foréigean Fadhb na ndrugaí Fadhb an alcólachais Géarchéim tithíochta Dífhostaíochta
Timpistí bóithre	An trácht Brú tráchta An teorainn luais/na teorainneacha luais Pointí pionóis Crios sábhála Tiománaí/tiománaithe Coisí/coisithe Rothaí/rothaithe Comharthaí bóthair Sábháilteacht ar na bóithre Feachtas poiblíochta
An timpeallacht	Cúrsaí timpeallachta Bruscar Athchúrsáil Truailliú Aibhneacha truaillithe Dumpáil mhídhleathach
Cúrsaí dlí agus cirt	Coir/coireanna coirpeach/coirpigh Gadaíocht Gadaí/gadaithe Briseadh isteach I… Robálaí/robálaithe Dúnmharú Dúnmharfóir/dúnmharfóirí An té a maraíodh … Fuadach Fuadaigh Fuadaitheoir /fuadaitheoirí An té a fuadaíodh… Éigniú Éignigh

Stór focal	Samplaí
	Dúnorgain Scaoil Gunna/gunnaí Buama Sceimhlitheoir/sceimhlitheoirí Sceimhlitheoireacht Drugaí Drugaí a ghlacadh/a thógáil/a dhíol Andúileach/andúiligh dhrugaí Alcól/deochanna meisciúla Garda/na Gardaí Stáisiún na nGardaí Duine a ghabháil Cuir i leith… An dlí Cás cúirte Dlíodóir/dlíodóirí Abhcóide/abhcóidí Breitheamh/breithiúna Breithiúnas a thabhairt Lig saor Lig amach ar bannaí Fianaise a thabhairt Giúiré Ciontach Neamhchiontach Finné/finnéithe Fíneáil a ghearradh Téarma príosúnachta Gearradh trí mhí príosúnachta ar… An príosún Príosúnach Achomharc a dhéanamh Ciníochas Duine ciníoch Inimirce Inimirceach/inimircigh

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht

Beidh na foghlaimeoirí in ann tuairimí a nochtadh agus moltaí a dhéanamh maidir le fadhbanna sóisialta: foréigean, drugaí, alcól, an timpeallacht agus araile. Beidh siad in ann na príomhphointí a thuiscint i gcláir nuachta agus i gcláir fhaisnéise faoi na hábhair seo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na cúrsaí seo, a gcuid tuairimí a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh

Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh

Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 13: An pholaitíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta

Feidhmeanna		Samplaí
13.1	Ag cur ceiste ar dhaoine an bhfuil suime acu i gcúrsaí polaitíochta nó an bhfuil baint acu le cúrsaí polaitíochta	An bhfuil mórán suime agat i gcúrsaí polaitíochta, a Sheáin? An bhfuil tú gníomhach i gcúrsaí polaitíochta, a Úna?
13.2	Ag léiriú easpa suime	Níl suim dá laghad agam i gcúrsaí polaitíochta. Is cuma sa sioc liom faoin pholaitíocht.
13.3	Ag léiriú suime	Tá mé gafa leis an pholaitíocht áitiúil. Tá suim mhór agam i bpolaitíocht na tíre seo, ach níl mórán cur amach agam ar chúrsaí thall san Eoraip.
13.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais	An bhfuil Teachta Dála ag an Chomhaontas Ghlas i nGaillimh? Ní dóigh liom é, ach tá roinnt comhairleoirí contae acu ansin. Cén t-urlabhraí sláinte atá ag Fine Gael? Tá an Taoiseach le casadh le Príomh-Aire na Breataine amárach.
13.5	Ag lorg tuairime duine faoi chúrsaí polaitíochta	Cad a cheapann tú de pháirtí Fhianna Fáil faoi láthair? An measann tú go mbeidh an Lucht Oibre sa chéad rialtas eile? Cé aige a mbeidh an bua sa dáilcheantar seo sa chéad olltoghchán eile?
13.6	Ag cur tuairime in iúl faoi chúrsaí polaitíochta	Níl mórán le rá ag an fhreasúra faoin scéal. Sílim go bhfuil an páirtí sin ródhiúltach faoin Aontas Eorpach. Ní dóigh liom go mbeidh móramh acu san olltoghchán. Beidh comhrialtas ann arís.
13.7	Ag cur mianta in iúl	Tá súil agam go n-éireoidh go maith leis an pháirtí sa Dáilcheantar seo. Tá súil agam nach mbeidh comhrialtas ann tar éis an chéad olltoghcháin eile.
13.8	Ag cur síos ar chúrsaí cogaidh agus síochána	Tá an cogadh sa/i … ag dul ar aghaidh anois le breis agus … bliain Tá idirbheartaíocht ar siúl idir na páirtithe éagsúla.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

		Cuireadh deireadh leis an sos cogaidh i… nuair a rinne arm… ionsaí ar… Tá an cogadh idir … agus … ag dul in olcas. Rinne aerfhórsa … ruathar aeir ar….

Gramadach	**Samplaí**
Úsáid na réamhfhocal	Tá mé gafa le… Tá sé gníomhach i… Is cuma liom faoi… Níl aon chur amach agam ar… Tá mé tógtha le… Tá mé tinn tuirseach de… Tá amhras orm faoi… Tá meas agam ar…

Cultúr na hÉireann	**Samplaí/tagairtí**
Buneolas ar an leagan amach polaitiúil atá ar Éirinn Buneolas ar stair na hÉireann	www.irlgov.ie (agus brúigh an cnaipe 'Gaeilge')

Stór focal	**Samplaí**
An rialtas agus cúrsaí polaitíochta	Polaitíocht Páirtí Polaitíochta Ceannaire an pháirtí Uachtarán/an tUachtarán/Uachtarán na hÉireann Fianna Fáil Fine Gael Páirtí An Lucht Oibre An Comhaontas Glas Sinn Féin An Páirtí Daonlathach Teachta Dála neamhspleách An Dáil An Seanad An Rialtas Comhrialtas An freasúra Taoiseach Tánaiste Teachta Dála/Teachtaí Dála

Stór focal	Samplaí
	Aire/Airí Rialtais Aire Stáit/Airí Stáit Comhairleoir Contae/comhairleoirí Contae Urlabhraí/urlabhraithe Aire Stáit an Tuaiscirt Príomh-Aire na Breataine Aontachtaí/Aontachtaithe Poblachtach/Poblachtaigh Dílseoir/Dílseoirí Náisiúnaí/Náisiúnaithe Próiseas na síochána Toghchán Olltoghchán Fothoghchán Vóta a chaitheamh Dáilcheantar Tromlach (móramh) Mionlach An eite dheis An eite chlé Coimeádach/Coimeádaigh Cumannaí/Cumannaigh Liobrálach/Liobrálaigh Sóisialach/Sóisialaigh An tAontas Eorpach Comhairle na hEorpa Coimisiún na hEorpa Na Náisiúin Aontaithe
Cúrsaí cogaidh agus síochána	Síocháin Cogadh Cogadh a throid Arm Dí-armáil Cabhlach Aerfhórsa Saighdiúir Ionsaí a dhéanamh ar… Ionradh a dhéanamh ar… Buama Arm núicléach Namhaid Comhghuaillí Cath a throid Cosaint Idirbheartaíocht Sos cogaidh Conradh síochána

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …

Labhairt agus éisteacht
Beidh na foghlaimeoirí in trácht ar chúrsaí reatha idir náisiúnta agus idirnáisiúnta, ar an pholaitíocht, ar chúrsaí rialtais agus ar chogadh agus síocháin. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá ar na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú.

Léamh
Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe: ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí.

Scríobh
Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Topaic 14: Cad é atá sa nuacht?

Feidhmeanna		Samplaí
14.1	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí eacnamaíochta	D'ardaigh an Banc Ceannais rátaí úis náid pointe a cúig faoin gcéad inniu. Is cosúil go bhfuil laghdú tagtha ar an ráta boilscithe sa chéad trí mhí den bhliain seo. Thit líon na ndaoine atá dífhostaithe arís i mbliana.
14.2	Ag cur tuairimí in iúl faoi chúrsaí eacnamaíochta	Is dóigh liom go raibh buiséad na bliana seo cothrom go leor. Bhí díomá orm nár tháinig ardú níos mó ar an phinsean. Caithfidh an rialtas polasaithe nua a fhorbairt chun breis comhlachtaí idirnáisiúnta a mhealladh go hÉirinn.
14.3	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh	D'eisigh an Cairdinéal Ó Murchú ráiteas ar maidin maidir le… Tá an tAthair Mac Giolla Phádraig ceaptha ina shagart cúnta i bparóiste an Ghleanna i nDeoise Fhearna. Tá bailiúchán airgid ar siúl chun obair dheisiúcháin a dhéanamh ar Ardeaglais na cathrach. De réir suirbhé atá déanta ag an chomhlacht World Opinion, tá laghdú tagtha arís ar líon na ndaoine óga atá ag freastal ar an Aifreann sa tír.
14.4	Ag lorg agus ag tabhairt eolais faoi chúrsaí creidimh	An bhfuil mórán Moslamach ina gcónaí i…? Cén céatadán den daonra ar Caitlicigh iad? Deir an Pápa gur mian leis caidreamh maith a bheith aige leis an phobal Ghiúdach.
14.5	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí áitiúla	Tá deontas os cionn fiche míle euro ceadaithe do scoil Náisiúnta an bhaile le hobair dheisiúcháin a dhéanamh ar chlós na scoile. Beidh cruinniú ag coiste pobail an Chlocháin sa halla oíche Mháirt seo chugainn chun plé a dhéanamh ar scéim nua uisce an bhaile. Beidh an comharchumann oscailte chuile mhaidin Shathairn idir seo agus an Nollaig. Oíche Luain seo chugainn a bheidh cruinniú cinn bhliana ag cumann tráchtála

Feidhmeanna		Samplaí
		an pharóiste. Níor bhuaigh aon duine an duais mhór sa chrannchur atá á reáchtáil ag Cumann Lúthchleas Gael Charna. Beidh sladmhargadh ag tosú i siopa troscáin Uí Dhónaill ar an Charraig an Luan seo chugainn.
14.6	Ag tabhairt eolais faoi chúrsaí aimsire	Tá triomach i ndeisceart na hIodáile le roinnt seachtainí. Tá beirt tar éis bás a fháil i Marseille de bharr tuillte sa chathair sin ag an deireadh seachtaine. Tuairiscítear gur maraíodh na mílte nuair a tharla crith talún sa Phacastáin go luath maidin inniu.
14.7	Ag tuar na haimsire	Leanfaidh an aimsir mhaith sa chuid is mó den tír amárach. Beidh an teocht idir ocht gcéim déag agus fiche céim. Beidh sé dhá chéim faoin reophointe. Tá sé le glanadh amach sa lá. Séidfidh gaoth láidir ón iardheisceart. Beidh gaoth aniar aneas ann go ceann cúpla lá. Moltar do thiománaithe a bheith cúramach maidin inniu de bharr go bhfuil go leor de na cúlbhóithre an-sleamhain.

Gramadach	**Samplaí**
Pointí na léarscáile	An tuaisceart An t-iardheisceart An t-oirthuaisceart An t-oirthear…
Na dobhriathra treo	Ag dul ó thuaidh Ag dul ó dheas Ag dul siar Ag dul soir Ag teacht aduaidh Ag teacht aneas Ag teacht aniar Ag teacht anoir…
Suas/síos/thuas/thíos	Ag dul suas (tá sé thuas) Ag dul síos (tá sé thíos) Ag teacht aníos/anuas
Treo na gaoithe	Beidh gaoth aneas/anoir aneas…ann.

© *Ollscoil na hÉireann, Má Nuad*

Stór focal	**Samplaí**
Cúrsaí eacnamaíochta	An buiséad Infheistiú Ús Rátaí úis An Banc Ceannais Boilsciú Ráta boilscithe Iompórtáil Easpórtáil Cúlú eacnamaíochta An Tíogar Ceilteach Buntáistí an Tíogair Cheiltigh
Cúrsaí creidimh	An Chríostaíocht An Búdachas An Giúdachas An tIoslamachas An Hiondúchas Ceartchreideamh Antoisceachas Teach an phobail (séipéal) Eaglais Ardeaglais Clochar Mainistir Mosc Teampall Sionagóg Reiligiún (creideamh) Creid i … Freastal ar… Guigh… An chléir Sagart Ministir Bean rialta Bráthair/bráithre Easpag Ardeaspag Cairdinéal Pápa Raibí

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Stór focal	Samplaí
	Reachtaire Biocáire Dia An tAifreann Seirbhís Paidir/paidreacha
Tubaistí nádúrtha	Crith talún Tuile/tuillte Maidhm shneachta Maidhm shléibhe Triomach Tuile/díle Gorta Tonn teasa Súnámaí
Cúrsaí aimsire	Fionnuar Ceo Ceomhar Ceo seaca An teocht An reophointe Brádán Brádánach Ceobhrán Ceobhránach Stoirmeach Toirneach Toirniúil Tintreach(tintreacha) Cith Ceathach Garbh Tais Lá bog Ráigeanna báistí Beidh sé ina ghála. Flichshneachta Réamhaisnéis na haimsire/tuar na haimsire

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad

Beidh na foghlaimeoirí ábalta …
Labhairt agus éisteacht Beidh na foghlaimeoirí in ann éirim scéalta nuachta a thuiscint, réamhaisnéis na haimsire san áireamh. Beidh siad in ann dearcadh agus príomhthuairimí na gcainteoirí a aithint chomh maith le héirim an eolais a thabhairt leo. Beidh siad in ann páirt a ghlacadh i gcomhrá faoi na hábhair seo agus a gcuid tuairimí féin a chur i láthair agus a mhíniú. ***Léamh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann téacsanna léitheoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil, go háirithe: ailt nuachta agus ailt tuairimíochta agus a leithéidí. ***Scríobh*** Beidh na foghlaimeoirí in ann tascanna scríbhneoireachta a bhaineann leis na hábhair thuasluaite a láimhseáil.

© Ollscoil na hÉireann, Má Nuad